

Noorte
palvenädala
loengud
2017

Revolutsioon

REFORMATSIOON,
MIS MUUTIS MAAILMA

Sisukord

Eessõna 3

Loe seda esimesena 5

Reaalsuse hoidmine 7

Kuidas panna väikesed grupid tööle 10

Sissejuhatus. Siin ma seisan! 15

1. päev Jumala Sõna olulisus (*sola scriptura*) 18

2. päev Ainult armust (*sola gratia*) 24

3. päev Kristus kui meie elu kese (*solus Christus*) 32

4. päev Kirik kui kõikide usklite preesterkond 39

5. päev Armulaud loob osaduse ja uuendab 49

6. päev Oma patu ja süü tunnistamine (*sola fide*) 57

7. päev Ristimine – uus leping Jeesusega 65

8. päev Kristuse tagasitulek toob pääste ja kohtu 72

Autoritest 78

Eessõna

Pako Mokgwane

Kallid noored!

Palve mõte ei ole panna Jumalat oma meelt muutma ega proovida saada seda, mida sina tahad. Tahtmine ei ole tingimata vajadus. Palve ei ole kommipood. Palve on mõeldud selleks, et väljendada Jumalale oma tänu ja öelda edasi oma elutähtsaid soove. Aga kuna me ei tea, kuidas palvetada või oma palvet väljendada, siis tuleb Püha Vaim appi meie nõtrusele. (Rm 8:26)

„Samuti tuleb ka Vaim appi meie nõtrusele: me ju ei tea, kuidas palvetada, nõnda nagu peab, kuid Vaim ise palub meie eest sõnatute ägamistega. Aga südameteuurija teab, mida Vaim taotleb, sest Jumala tahtmise järgi palub ta pühade eest. Ent me teame, et neile, kes Jumalat armastavad, laseb Jumal kõik tulla heaks – neile, kes on tema kavatsuse kohaselt kutsutud.” Rm 8:26–28

Palve ei peaks olema tehtud pobisedes ja kiirustades. Me peaksime tõsiselt mõtlema, mida ütleme, ja kavatsema seda ka teha. Sa räägid armastava Isaga, kes tahab sulle anda seda, mis on sulle parim. Teadmine Tema armastusest peaks sinu panema Temaga avatult rääkima. Seetõttu, kui sa palvetad privaatselt, siis ei loe, kui kaua see aega võtab, sest sul on isiklik üks-ühele vestlus oma Isaga, kes armastab ja mõistab sind. See on suhtlussild armastava Isa ja tema lapse vahel.

Kuidas see suhtlus toimib?

Alustuseks vali aeg, millal saaksid järjepidevalt Jumalaga üksi olla. Jeesus suutis seda! Tema on meie eeskuju. Palve ei peaks olema sündmus, vaid elustiil. See ei peaks olema „muuseas“ tüüpi tegevus. Sobita see oma kalendrisse. Alusta päeva Jumalaga ja lõpeta päev

Jumalaga ning keskendu Talle vahepeal oma palavas palves. Palveta alati! Palve ei pea alati suuline olema, see võib olla ka kirjalik. Osa inimesi väljendab ennast kirjas paremini. Kui sina oled samuti see, kes eelistab kirjutada, siis pea palvapäevikut. Palvapäeviku pidamine teeb lihtsamaks märkamise, et su palvele on vastatud, ja kui oled kiusatuses või motivatsiooni kaotanud, siis julgustab see päevik sind ja tuletab meelde, kuidas Jumal on su palvetele minevikus vastanud.

Iga patustaja vajab armu. Arm on Jumala ja kindla inimese vaheline kohtumine ning ükski teine inimene ei saa sellega seotud olla, sest muidu ei ole see enam arm. Arm on Jumalalt. Arm jätab alles inimese väärikuse, sest ülestunnistus jääb taevakohtusse. Jumal on õiglane ja vaba igasugusest isiklikust kasust.

Jumala arm tuleb armastusest. Ainult Jumal saab armu anda. Ühelgi inimesel pole võimet anda päästvat armu. Seega, kui sa küsid andestust, siis usu, et see on kohene ja tõeline. Isegi vaimuliku positsioon ei anna inimesele võimet armu anda. Meie kõige kõrgem preester on taevases pühakojas.

Seega, sõbrad, te võite armu saada igal ajal ja igal pool. Pole midagi siin päikese all, mis on nii suur või patune, et Jumala arm sellega hakkama ei saaks. Jah – Jumal ootab, et sind tervendada ja sulle andestada, aga sina pead ise palves andestust otsima. Just nagu Ta ütles vana-aja Iisraeli rahvale, ütleb Ta meile täna: „Ja kui siis minu rahvas, kellele on pandud minu nimi, alandab ennast ja nad palvetavad ja otsivad minu palet ning pöörduvad oma kurjadelt teedelt, siis ma kuulen taevast ja annan andeks nende patu ning säästan nende maa. Nüüd on mu silmad lahti ja mu kõrvad panevad tähele palvetamist selles paigas“ 2Aj 7:14–15.

Veeda aega palvetades, see muudab sind ja neid, kes on sinu ümber. Mida rohkem sa palvetad, seda vähem sa muretsed. Palveta! Jumal ilmub alati.

Siiralt,

Pako Mokgwane

Loe seda esimesena

Alusta plaanide tegemisega praegu. Me teame, et noortejuhid muutuvad vahel aasta lõpus, kuid palun, kui sa pole järgmisel aastal enam noortujuht, siis ära lase sellel ennast peatada ja ära loobu selleks eriliseks nädalaks plaanide tegemisest. Alusta planeerimisega, arenda oma eesmärki ja moodusta meeskond ning võta kindlasti pastor oma meeskonna liikmeks.

Loo arendus/ülevaatusmeeskond. Sõltuvalt sinu kiriku suurusest võiks see grupp olla 4–8 inimest, kes käivad kõik kaheksa loengut sinuga läbi. Võta oma meeskonda ainult huvitatud ja pühendunud noored ja noortejuhid; see on oluline, sest see annab vastutuse kogu grupile, mitte ainult sulle ja sinu abilisele. Palu grupilt lubadust kohtuda vähemalt kolm nädalat – vähemalt üks nädal 4 õppetunni kohta ja lisanädal, et teemad kokku võtta. Kindlasti määra ära eesmärk ja suund, kuhu tahate liikuda, eelistatavalt tehke seda juba esimesel kohtumisel ning valige igaks korraks noor, kes räägib.

Võta ülemaailmne noortepäev (Global Youth Day, GYD) oma palvenädala plaanidesse. Ideaalis peaks GYD olema aeg, mil õpetada noortele, kuidas olla ohvrimeelsed, andes võimalusi kirikule ja kogudusele. Kui sul on väike noortegrupp ja pole võimalik korraldada kogukonnakeskset GYD üritust, siis võid kasutada võimalust, et lõhkuda maha usulahkude vahelised seinad: võta kampa noortegrupid teistest kirikutest enda elukohas. GYD programmi organiseerimiseks saad lisainfot veebilehelt www.gcyouthministries.org.

Valige oma palvevõitlejad. Kaasa grupp täiskasvanuid, kes pühenduksid regulaarselt teie eest palvetamisele. Tee kindlaks, et see grupp koosneb inimestest, kellega saad usalduslikult oma palvevajadusi jagada.

Valige enda laul. Võtke kampa oma noortekoor. Kui su kirikul pole noortekoori, siis on see ideaalne aeg kooriga alustamiseks. Valige laulud, mis teile meeldivad ja mis sobituksid iga õhtu teemaga, või valige laul terveks nädalaks.

Alustage palvepäevikuga. Miski pole hingelise arengu jaoks parem kui aeg, mille veedate palves. Sinu noortegrupp kasvab koos sinuga. Palvete üleskirjutamine aitab sul kohtuda Jumalaga uutel ja põnevatel viisidel. Sul on siis võimalik jälgida oma teekonda Jumalaga, kui sa lähed tagasi ja vaatad üle vastatud palved ning näed, kuidas Ta sind samm sammult iga päev juhatanud on. Sulle tulevad pähe uued ja värsked mõtted, kui sa veedate aega Tema läheduses oma palveid üles kirjutades. Internetist leiab palju ideid palvepäeviku alustamiseks ja pidamiseks. Mine kas või Google'isse ja kirjuta „starting a prayer journal“ või „palvepäeviku pidamine“.

Reformatsiooni altari maal. Reformatsiooni altari maal on leitav internetist (www.medievalhistories.com/ways-cranach/). Kui võimalik, siis näidake maali oma esitluste ajal. See link võib olla slaidides, et saaksid seda esitluste ajal näidata. Kindlasti kontrolli link üle, enne kui koosolekule lähed. Nõuanne: kasuta sama arvutit, kus sa esitlust koostasid, ka esinedes.

Reaalsuse hoidmine

Maria Manderson

Ma ei ole kindel, millal, kus või miks see algas. Ma ei ole isegi kindel, kuidas see algas. See lihtsalt hiilis minuni ilma minu teadmata. Ma tean ainult seda, et telefonimängud olid väga kiiresti saanud minu valitud narkootikumideks – need parandasid kõik mu probleemid. Päriselt! Pole tähtis kui halb mu päev on olnud, kui ma saan mängida oma „Words with Friends“ („Sõnad sõpradega“) mängu... võidan või kaotan, pole vahet... on kõik jälle hästi. Mul ei olnud enam vaja muretseda probleemide pärast, mis mul enne olid olnud, ja mul ei olnud vaja isegi inimesi enda ümber... Ma sain ju mängida oma „sõpradega“, seega oli kõik hästi. „Words with Friends“ on online-mäng, mida mängivad korraga kaks inimest. Mängu eesmärk on moodustada nii palju sõnu, kui võimalik (see ei käi raha peale ega ole hasartmäng).

Ärge saage minust valesti aru... Ma ei ole antisotsiaalne inimene, kellel pole inimsuhteid vaja. Hoopis vastupidi, mul on inimsuhteid väga vaja. Ma kasvasin üles 3 poissi, seega olin harjunud, et mu kodus olid pidevalt lapsed, kes kasvasid teismelisteks. See oli suurepärane. Seejärel olin ma aga üksi. Mina, inimene, kes oli harjunud rutiiniga, harjunud hoolitsema perekonna eest rohkem kui 20 aastat, olin järsku üksi. Selline üksindus võib olla väga valus ja segadusseajav. Mida suurem on vajadus, seda suurem on risk saada haiget või reedetud.

Seega, pärast seda, kui mõistsin, et elu võib olla valus, oli see nagu taevane kingitus, kui ma avastasin mobiilmängud. Nendest said mu õhtute ja nädalavahetuste sõbrad.

Ma olen sõltlane.

Aga ma olen samal ajal ka kristlane.

Ma ei peaks ennast üksikuna tundma... Ma saan alati sellest Jumalaga rääkida. Meie lapsed ei ole siin selleks, et meiega elu lõpuni jääda. Me peame neid õpetama, kuidas saada iseseisvaks, ühiskonna väärtuslikuks osaks. Nad peavad lahkuma. Kuidas see kõik selleni jõudis? Mobiilimäng, õhtul paar tundi või isegi rohkem, koos suvalise inimesega, keda sa tõenäoliselt mitte kunagi ei kohta. See tundus ohutu. Ei ole valu, eemaletõukamist ega reetmise riski. Mitte midagi, üldse mitte mingisugust riski.

Pärast seda, kui olin mõnda aega palvenädala projektiga töötanud, hakkasin mõtlema kogu reformatsioonitsükli peale. Mõtlesin, mida on vaja teha, et tõesti muutuda, ja otsustasin, et seda ma ka teen. Oma teekonnal Kristuse juurde jäämiseks pean ma oma mõttemaailma muutma. Ma pean olema väga ettevaatlik; mobiilimängude mängimine on väga süütu tegevus. See ei ole patt, see ei ole isegi mitte kiusatus, see lihtsalt algas millenagi, millega aega mööda saata. Aga mängude ohuks on see, et kõik, mis võib viia su mõtted Jeesuselt eemale, kõik, mis võiks asendada seda, mida ainult Tema saab anda, on ebajumal. See on vale – nii lihtne ongi! Tee tagasi Tema juurde on samuti lihtne, aga see nõuab distsipliini. Ma ei veeda enam oma õhtuid ega nädalavahetusi, mängides mängu suvaliste inimestega, keda ma tõenäoliselt kunagi ei kohta. Selle asemel hakkan ma oma aega investeerima ja lugematuid nädalavahetusi veetma kellegagi, kellega ma plaanin ühel päeval kohtuda. Jeesusega.

Ellen White on öelnud: „Jumalikkus teeb koostööd inimlikkusega, et arendada ja puhastada iseloomu. Kui uskupööramise jõud Jumalalt võtab su hinge üle võimust, teeb see läbi täieliku muutuse“ („Signs of the Times“, 29. juuli, 1889, 9. peatükk). See on minu soov... et mu iseloom saaks puhastatud.

Kui sa oled hädas muutumisega, nagu mina olin, siis võib-olla aitab rutiin jõuda suhtluseni Jumala ja sinu vahel. Minu rutiin on järgmine:

- 1. palve**
- 2. vähemalt 30 minutit Piibli lugemist hommikul**
- 3. töö, kool või ükskõik milline igapäevatoime, mida on vaja teha**
- 4. puhkeaeg**
- 5. vähemalt 30 minutit Piibli lugemist õhtuti**
- 6. palve**
- 7. voodi**

Martin Luther on öelnud: „Olla kristlane ilma palvetamata on sama võimalik, kui olla elus ilma hingamata“.

Piibli lugemine ja palvetamine on minu jaoks väga olulised. Kogemus on mulle õpetanud, et kui ma palvetan ja see on mulle tähtis, siis see eriline side minu ja Jumala vahel tugevneb, ning kuna mulle meeldib lugeda ja märkmeid teha, siis sobib mulle ideaalselt, kui ma teen neid korraka; loen Piiblit ja palvetan. Ma tunnen, et olen Jumalale palju lähemal, kui ma nii teen. Jumal räägib meiega alati viisil, mis muudab meid üleni, nii seest kui ka väljast, kuid samas annab parema aimduse, kes me tegelikult oleme ja mis meid edasi viib.

Kuidas panna väikesed grupid tööle

Selles raamatus on kaheksa sõnumit reformatsiooni kohta. Neid läbi lugedes leiad sa võimalusi oma lugude jagamiseks enda elust. Kasuta neid võimalusi. Nii saad näidata, et see, millest sa räägid, on tõeline ja isiklik, mitte midagi, mida saab lihtsalt kuskilt teooriaõpikust lugeda.

Et õhutada suhtlust, oleme kaasanud arutlevaid küsimusi, mida saab pärast lugemispalasid kasutada. Need arutlevad küsimused on väga olulised ja aitavad õpetusi igapäevaellu üle kanda. Nende üle saab arutleda ühes suures grupis või moodustada mitu väiksemat gruppi (10–15 inimest), kuigi meie soovitus on moodustada veel väiksemad rühmad (3–5 inimest). Igal õhtul tuleks kokku panna samad grupid, kuid arvestada sellega, et iga grupp on erinev. Igal grupil kujuneb välja enda dünaamiline ja ainulaadne iseloom, mis peegeldab selle grupi erinevate liikmete iseloomu. Igas grupis on läbivaks teemaks aga Jeesus Kristus ja iga grupp jõuab igal õhtul selle nädala aruteludes Tema nimeni.

Üritage vältida kristlikke ja teoloogilisi väljendeid. Jääge noortepärase kõnepruugi juurde, millest noored kergesti aru saavad. Ärge unustage, et see nädal ja kõik arutelud, mis on peetud, ei tähenda midagi, kui nendest ei saada aru.

Mis on väikese grupi leping?

Väikese grupi leping on paikapandud lubadused käitumise osas, et tagada ohutu keskkond vaimulikuks avastamiseks ja teha kogu grupile ühesed reeglid käitumise osas. See on väga hea meetod, et meelde tuletada ja kinnitada seda, mis inimestel ühist on. Koos enda väikses grupis lepingu tegemine nõuab, et inimesed selles grupis pühenduksid teadlikult enese kasvatamisele kristlastena koos teistega ning aitaksid sellega kaasa grupi terviklikuse, fookuse ja hea õhkkonna säilimisele.

Suunavad juhised väikese grupi lepingu loomiseks leiate järgnevalt lehelt. Reeglitest võib teha nii palju koopiaid, kui vaja on.

Kui loote väikeseid gruppe, siis arvestage sellega, et kirikud on erinevad ja see, mis töötab ühes kirikus, ei pruugi veel töötada teises kirikus või grupis. Mõni grupp võib teha ametliku lepingu, et kõik allkirjastaksid selle ja saaksid ühe eksemplari endale, et see alles hoida. Teine võimalus on teha suuline leping, mis ei ole nii ametlik ja mis käiakse suuliselt üle iga kord, kui gruppi peaks tulema uus liige või kui lepingut on vaja meelde tuletada.

Ülemaailmne noortepäev (*Global Youth Day*)

Ülemaailmne noortepäev on paika pandud noorte palvenädala kohtumiste alguseks. [Soovitame aegsasti võtta ühendust oma koguduse pastoriga või noort juhiga, et teada saada, mida teie kirik on plaaninud sellel päeval, 18. märtsil, korraldada või millest osa võtta.](#) Esimesel õhtul, kui pärast noortepäeva kohtute, võiksite võtta natuke aega, et omavahel arutleda ja rääkida sündmustest, millest te sel päeval osa võtsite.

Meie väikese grupi leping

Ma nõustun, et see grupp on ohutu koht, kus olla mina ise ja maadelda küsimustega, mis puudutavad minu usku. Grupp toetab ja julgustab mind mu teekonnal Jumalaga.

Ma nõustun et:

Toetan grupi liikmeid palvetes, et me saaksime kõik koos austada Jumalat Tema hiilguses kogu oma elu.

Tulen kõigile grupi kohtumistele ja kui tõesti ei ole võimalik kohale tulla, siis annan juhile sellest varem teada.

Kuigi ei ole vaja teha väga ranget konfidentsiaalsuslepet, siis luban, et mõistan teiste inimeste privaatsusvajadust ja austan nende privaatsust, kui kõnelen sellest, mida grupis räägitakse.

Palvetan korrapäraselt oma grupikaaslaste pärast.

Austan teiste grupiliikmete arvamust. Kõikidesse küsimustesse tuleb suhtuda julgustavalt ja austavalt.

Hoian oma soovitud minimaalsena.

Võtan avatult ja ausalt osa grupi koosolemistest ja jätan ka teistele võimaluse oma mõtteid jagada.

Ei räägi grupi liikmetest, keda ei ole kohal.

Teen endast olenevalt kõik, et toetada ülemaailmse kiriku missiooni maailmas.

Nimi

Allkiri

Kuupäev

Väikese grupi lepingu suunavad juhised

Väikese grupi eesmärk on luua ohutu koht, kus iga liige saab olla tema ise, arutleda küsimuste üle, mis puudutavad ta usku, ning olla toetavas ja julgustavas keskkonnas oma teekonnal koos Jumalaga. Grupil tuleb toetada üksteist palvetes, et liikmed saaksid koos austada Jumalat Tema hiilguses kogu oma elu jooksul, nii üksikisikuna kui ka grupina.

Siin on mõned juhised, millega arvestada noortegrupile lepingu tegemisel.

- ◇ **Koosoleku kestus** (kui pikk koosolek on).
- ◇ **Aeg:** Koosolekute aja ja sageduse määrab kirik või noortejuht.
- ◇ **Koht:** kas koosolekud on kirikus, kellegi juures või pidevalt muutuv kohas?
- ◇ **Missioon ja teenistus:** Me teenime kirikut ja kogukonda, julgustades vastastikust avastust ja talentide ning võimete kasutamist, et grupi liikmed võiksid austada ja teenida inimesi perekondades, väikestes gruppides, koolides, kirikutes ja kogukonnas. Teiste teenimine on ühine õppimisvõimalus, nagu ka annetamine.
- ◇ **Kasv ja areng:** „Me areneme ja kasvame tänu...”
- ◇ **Osalus:** Pole olemas rumalaid küsimusi. Kõigil on õigus oma arvamusele ning kõiki arvamused avaldajaid julgustatakse ja tunnustatakse.
- ◇ **Hingeline areng:** Me üritame areneda ühises alandlikkuses ja hingelises tões, et saaksime nii grupina kui ka individuaalselt olla rohkem Jeesuse moodi oma suhtumises ja käitumises.
- ◇ **Konfidentsiaalsus:** Mitte midagi isiklikku, mida koosolekul räägitakse, ei tohiks väljaspool korrata.
- ◇ **Avatus:** Me üritame üksteisega olla nii ausad ja otsekohesed, kui vähegi võimalik. Aga üksteist ei mõisteta hukka!

◇ **Vastutus:** Me anname teineteisele õiguse panna üksteist vastutama grupi või isiklike eesmärkide eest (mõistlik oleks isiklikud lubadused üles kirjutada).

◇ **Austus:** Me ei räägi ühestki inimesest, kui ta ei ole ise kohal.

◇ **Viisakus:** Me tuleme kõik õigeaegselt koosolekule

◇ **Suhete loomine:** Me oleme üksteise vastu ausad ja avatud ning palvetame üksteise eest koosolekute vahel.

◇ **Kogukond:** Me lubame liituda ülemaailmse kirikuga, pannes misjonitöö selle keskmesse, kes me oleme ja mille eest me kristlastena seisame (sõltuvalt sellest, mis su heated olid, võid sa kasutada seda aega küsitlusteks pärast Ülemaailmset Noortepäeva).

◇ **Rollid ja vastutused:** Me püüame jagada järgnevaid rolle ja vastutusi: juht, kaasjuht, alamgruppide juhid (sõltuvalt grupi/kiriku suuruselt), majutaja, palvekoordinaator, ülemaailmse noortepäeva teenistuse projekti koordinaator (seda on vaja siis, kui kasutate ülemaailmset noortepäeva selleks, et noorte palvenädalat alustada).

Sissejuhatus

Siin ma seisan!

Reformatsioon oli revolutsioon.

Oma 95 teesi naelutamisega Wittenbergi lossikiriku uksele Saksamaal alustas Martin Luther (1483–1546) 16. sajandi protestantlikku reformatsiooni. Peame meeles pidama, et kuigi see tegu on nimetatud protestantliku reformatsiooni peamiseks alguspunktiks, olid enne seda meil John Wycliffe, Jan Hus, Thomas Linacre, Praha Jerome ja teised, kes juba olid oma elutööga ja isegi oma eluga sellesama tõe pärast riskinud, pannes aluse muutustele, mille peale Luther nüüd ehitas. Tulemuseks oli revolutsioon, mis lõi uue religioosse teoloogia ja filosoofia kristluses, teoloogia, mis põhineb Jumalast avatult rääkimisel.

Sel aastal, 2017, meenutame 500 aasta möödumist hetkest, mis inspireeris Martin Lutherit ja protestantlikku reformatsiooni ning lõppude lõpuks muutis maailma.

Taust ja olulisus praegu

Lutheri päevadel oli maailm murrangu lävel. Vana Ida-Rooma impeeriumi pealinn, Konstantinoopol, oli langenud 1453. aastal islamiusulise Ottomani impeeriumi kätte. Ainult mõni aasta varem, 1439, oli Johannes Gutenberg algatanud meediarevolutsiooni, „mõtte üleilmastumise“, mis võimaldas uue suhtlusmeetodi kasutuselevõttu, kui ta tutvustas Euroopale trükkimist liikuvate metalltähtedega trükimasinal. Ameerika avastamine 1492. aastal lükkas ümber vana arvamuse, et Maa on lame. Humanistid, nagu näiteks Rotterdami

Erasmus, rõhutasid inimeste võimet mõelda iseseisvalt, kui nad võtsid eeskujuks antiikaja filosoofid. Pärast enam kui tuhandet aastat taasavastasid õpetajad heebrea ja kreeka keeled kui Piibli keeled, mis oli peaaegu täiesti unustatud. Keskaeg, mil domineeris rüütelkond, hakkas lõppema tulirelvade leiutamise ja uued linnad kerkisid kogu Euroopas. Läänemaailm sisenes muutuste aega. Kõik küll ei muutunud, kuid tee muutuse võimalikkusele oli avatud.

Paljud inimesed tunnevad täna meie maailma kohta sama. Me kogeme põhimõttelisi muutusi: inimesed jälgivad kartusega üleilmastumise tagajärgi, digitaalset revolutsiooni, terrorismi, sõjaohete ja maailma hävimist seetõttu, et keskkonna eest ei hoolitseta. Väljaütlemata küsimus on: „Kas me saame millelegi toetuda?“.

Kuigi reformatsiooni võtmeid – näiteks üleskutse kirikut puhastada ja usk, et Piibel, mitte traditsioon, peaks olema ainus autoriteedi allikas – ei olnud uued, olid need siiski Martin Luther ja teised Euroopa reformaatorid, kes kasutasid esimesena trükkimisvõimalust, et jagada oma ideid laiemale publikuga. Kui Lutheri sõber Johannes Gutenberg tutvustas Euroopale trükkimist, oli võimalik alustada uue kommunikatsiooniviisiga. Selle meediarevolutsiooniga kaasnes suur flaierte ja ülejäänud trükimeedia tootmine, mis illustreeris usutõendeid ja andis laiemale avalikkusele ligipääsu reformaatorite ideedele.

Martin Luther võitles noorena, et leida Jumalaga rahu. Teda vaivasid mõtted sellest, kuidas leida Jumala armu – kuidas ta leiaks tee Jumalani, kes andestaks talle tema süü. Mida rohkem head Luther tegi, et Jumalale meeldida ja teisi teenida, seda vähem rahu tal Jumalaga oli ning seda enam sai ta aru oma puudustest ja pattudest. Tema juhendaja, Johann von Staupitz, otsustas, et Lutheril oli lihtsalt vaja rohkem tegemisi, et ta ei jaksaks liiga palju mõelda. Ta käskis Lutheril akadeemilist karjääri alustada. Just sel ajal, pideva Piibli uurimise kaudu, leidis Luther vastuse „Sest Jumala õigus on ilmunud evangeeliumis usust usku, nii nagu on kirjutatud: „Aga õige jääb usust elama.““ Rm 1:17

Jumal annab meile kingituseks oma lõputu armu, kui me Teda usaldame, kuigi me seda ei vääri.

Selle palvenädala ajal vaatame lähemalt neid põhimõttelisi probleeme, mis vormisid Martin Lutheri mõtteid, algatasid protestantliku reformatsiooni ja muutsid lõppude lõpuks maailma.

Et Lutheri aega ja mõtteid paremini mõista, vaatleme [maali](#) Lukas Cranach vanemalt, kes oli kuulus kunstnik ja Lutheri sõber. Aastal 1547, üks aasta pärast Lutheri surma, pandi see maal Wittenbergi linnakirikusse, kus Luther ise oli pastoriks alates 1514. aastast. See kunstiteos, mis on siiani oma ajaloolisel kohal, illustreerib kõige olulisemat põhimõtet protestantlikus reformatsioonis. (Palun pane tähele, et maal ei peegelda nii mõndagi meie seitsmenda päeva adventistide uskumustest ja praktikatest, kuid see on protestantliku reformatsiooni algus.)

[Maal](#) on kujundatud tiibadega altarimaalina, nii et kõrvalpaneelid võis ka kinni panna, sõltuvalt päevast või nädalast, ja need olid nähtaval ainult teatud pühade ajal. Keskajal olid sellised väärtuslikud kunstiteosed tavaliselt predella peal, väga rikkalikult kaunistatud kastis, kus hoiti pühasid esemeid ja kiriku reliikviaid. Reformatsiooni altar oli selle vana kontseptsiooni järgi tehtud, kuid rõhutas ja kujutas uut protestantlikku usku.

See on oluline maal, millega Lukas Cranach vanem ja tema poeg, Luke Cranach noorem, alustasid juba siis, kui Martin Luther veel elus oli. Nad olid Martin Lutheri isiklikud sõbrad ja kaasaegsed, nii et nende mälestused reformatsioonist olid väga värsked. Seega saame ka meie sellest maalist tunde, kuidas inimesed tol ajal reformatsiooni mõistsid.

1. päev

Teema: Jumala
Sõna olulisus
(*sola scriptura*)

Jumala Sõna olulisus (*sola scriptura*)

Sõnad, mille järgi saame elada

On sündmusi, mis on elumuutvad. Nende hulgas võib olla liiklusõnnetus, mis hävitab kõik sinu unistused; ühe minutiga on kõik su ülejäänud eluks tehtud plaanid kaotanud oma väärtuse; sa pead ennast ümber kujundama. Mitte miski ei ole enam selline, nagu enne, ja sa ei tea, mida tulevik võib tuua. Just seda koges noor Luther 1505. aasta juulis, kui ta oli teel oma kodulinnast Mansfeldist Erfurti ülikooli. Stotternheimi linna lähedal jäi ta tugeva suvise äikesetormi kätte ja välgunool lõi täpselt tema kõrval maasse. Ta oli nii kohkunud pärast lähedast kokkupuudet surmaga, et andis Jumalale lubaduse oma elu täielikult muuta; ta lubas minna kloostrisse ja hakata mungaks. Kloostris õppis ta esimest korda tundma Piiblit. Jumala Sõnast, „kallist Piiblist“, nagu ta seda hiljem nimetas, sai tema usu, elu ja jutlustamise alus ning juhik.

Maali ajalooline taust ja tõlgendamine

Varsti pärast seda saadeti Martin Luther uude ülikooli Wittenbergis, et ta õpetaks seal filosoofiat ja õpiks samal ajal teoloogiat. 1512 sai ta Wittenbergis doktorikraadi teoloogias. Ta ei olnud eraklik õpetlane, kes töötas vaid oma kabinetis. Lisaks ülikoolis õpetamisele anti talle linnakirikus pastorikoht. Ta suhtles seetõttu pidevalt paljude inimestega. Tema kogudus mõistis ta jutlusi ja neile avaldas sügavat muljet see, kuidas ta Pühakirja selgitas. Altarimaali „Reformatsiooni altar“ alumises osas, kus Luther seisab ja puldist jutlustab, on kujutatud järgmist stsenaariumi: tema ees on avatud Piibel, tema vasak käsi osutab sellele. Tema parem käsi osutab Kristusele, meie usu keskmeele (maali keskosas). Ristil oleva Jeesuse rõivad lehvivad tuules, mis sümboliseerib Püha Vaimu. Vaim annab pastori sõnadele autoriteedi, Tema kaudu kõneleb Jeesus ise ja Tema kaudu hakkab kogudus mõistma. Pildi vasakus servas on näha osa Wittenbergi kogudusest. Vanem pika habemega mees tagapool on maalikunstnik Lukas Cranach vanem ise; esiplaanil olev särava salliga naine on Martin Lutheri naine Katharina von Bora; nende lapsed on kogunenud tema ümber. Ja just nii, nagu tegelikult kirikus, ei kuula kõik alati hoolega jutlust, vaid vaatavad teisi kohalolijaid. Üks noormees vaatab tüdrukute poole, kes omavahel midagi sosistavad. Me näeme tavalist jumalateenistust sellisena, nagu kogeme seda tänapäeval.

Jutluse pilt asub altari aluskapil ehk predellal. Seal hoidis kirik tavaliselt oma pühi reliikviaid. Kuid Lutheri jaoks oli neil järjest väiksem väärtus. Lõpuks tunnistas ta need täiesti kasutuks. Selle asemel rõhutas ta tõelist aaret, evangeeliumi, mis pakub usklikule tuge ja rahu; oma 95 teesis, mis ta kirikuuksele naelutas ja mis andsid tõuke protestantlikule reformatsioonile, ütleb ta (tees 62): „Kiriku tõeline aare on Jumala hiilguse ja armu kõige püham evangeelium.“ Tõelised aarded ei ole seega mitte reliikviad, mida kunagi suurte rahasummade osta võis, vaid hoopis evangeelium. See on hea uudis, sõnum, et Jeesus Kristus suri ristil meie eest. Selle evangeeliumi kuulutamisest sai Lutheri elutöö, mida ta tegi teoloogiaprofessorina ülikoolis, pastorina linnakirikus, sõbrana, isana ja isegi riigipäeval valitsejate ees tunnistajana.

Piibli suur väärtus Martin Lutheri jaoks

„Jumala Sõna ei ole ei vanamoodne ega kaasaegne, vaid igavene,“ ütles Luther. Seega oli üks tema loosungeid „*Verbum dei manet in aeternum*“ („Jumala sõna püsib igavesti“ – see tugineb kirjakohale Jesaja 40:6–8, mida tsiteeritakse 1. Peetruse 1:24–25). Kuna Jumala Sõna ei muutu, erinevalt meie muutuvast maailmast, siis pole paremat alust, millele oma elu rajada, hoolimata meie olukorrast. Me võime sellele toetuda. Sellel on endiselt sama vägi, mis tol ajal, kui esimesed prohvetid said inspiratsiooni kirjutada Jumala nimel. Sellepärast on see väärt kogu meie usaldust. Jumala Sõna, püha Pühakiri, on piisav eluks ja surmaks. Martin Lutheri jaoks oli see nii oluline, et kuulsa kirikulaulu „Üks kindel linn ja varjupaik“ neljandas salmis kirjutas ta järgmist: „Eks meile sõna seisma jää, eks turtsugu nad vihast?“ Teisisõnu lükkab Jumala Sõna kõrvale kogu inimliku mõjuvõimu, hoolimata sellest, kas seda tunnistatakse või mitte. Ja üks teine tuntud Lutheri kirikulaul algab sõnadega: „Meil oma sõna kinnita.“

Piiblit uurides mõistis Luther, et Piiblis õpetatakse ohtralt ja kõikehõlmavalt head uudist sellest, et Jeesus pakub meile lunastust tasuta annina. Seetõttu ei tohiks ükski kiriklik traditsioon täiendada ja muuta seda, mida Pühakiri selgelt õpetab (*sola scriptura*).

Nii selgesõnaline seisukoht kutsus esile kiriku vastuseisu. Reformaatorit süüdistati peagi ketserluses. Kui ta kutsuti 1521. aastal Wormsi riigipäeva ette, nõudis keiser Karl V, et ta ütleks lahti mõtetest, mida ta on kirja pannud. Luther ei olnud selleks vastasseisuks valmis; ta palus aega, et oma vastuse üle järele mõelda. Järgmisel päeval, olles jälle silmitsi käsuga öelda lahti sellest, mida ta oli kirjutanud, vastas ta järgmiste sõnadega:

„Kui mulle Piibli või mõistuse abil ei näidata, et ma olen eksinud – sest ma ei usalda ei paavsti ega kirikukogu autoriteeti, sest nad on eksinud ja üksteisele vastu rääkinud –, siis on minu südametunnistus seotud Jumala sõnaga. Ma ei saa ega taha midagi tagasi võtta, sest on ebakindel ja väär teha oma südametunnistuse vastu. Aidaku mind Jumal. Aamen.“¹

¹ Brecht, Martin. Martin Luther. tr James L. Schaaf, Philadelphia: Linnus Press, 1985–93, 1:460, nagu on tsiteeritud Vikipeedia artiklis „Diet of Worms“ (Wormsi maapäev).

Jumala Sõna oli tema jaoks nii oluline, et ta oli valmis kandma kõiki tagajärgi, mis Piiblile pühendumisega kaasnevad. Nii sai Luther tuntuks Pühakirja alusel seisva mehena. Sajandeid oli kirik keelanud vaimuliku ametipositsioonita meestele ja naistele juurdepääsu Piiblile; nüüd huvitusid paljud Piiblist, mis oleks saadaval tavakeeles, mitte kirikuladina keeles, millest sai aru vaid pisut õpetlasi.

Seega tundub loogiline, et Martin Luther lõpetas ladina keeles jutlustamise ja otsustas hakata jutlustama saksa keeles, oma rahva igapäevases keeles. Kuid sellest ei piisanud. Martin soovis, et rahvas oskaks lugeda Piiblit nende oma keeles. Selle jaoks oli vaja Piibel ära tõlkida. Jumal andis selleks võimaluse siis, kui vürst Friedrich Tark lasi pärast Wormsi riigipäeva tuua Martin Lutheri Wartburgi lossi, et kaitsta teda kiriku ja keisri raevu eest. Turvaliselt lossis olles alustas Luther Piibli tõlkimist, mis oli aukartustäratavalt mahukas ülesanne. Ta alustas Uue Testamendi tõlkimisega ja oma õpetlastest sõprade abiga oli töö peagi valmis. Järgmisel aastal, 1522. aasta septembris läks trükki nn Septembritestamendi esimene väljaanne. Kogu saksakeelne Piibel avaldati esmakordselt aastal 1534. Kuni oma surmani täiendas Luther pidevalt oma tõlget, soovides muuta Jumala Sõna tavainimeste jaoks kergesti kättesaadavaks ja mõistetavaks.

Ilma Piiblita ei ole võimalik olla kristlane.

„Kallis Piibel“, nagu Luther seda kutsus, oli reformaatori jaoks nii oluline, et ta riskis selle pärast oma eluga.

Kui palju tähendab Jumala Sõna sulle?

Millal oli viimane kord, kui sa veetsid aega Piibli seltsis?

Kas sul on veel meeles, mida sa lugesid?

Või oli see nii ammu, et kui endaga aus olla, siis peaksid tegelikult tunnistama, et ei tunne eriti oma Piiblit? Piibli õpetuste teemal on keeruline vestelda. Sa oled justkui teismeline, kellel on kõige uuem nutitelefon, aga sellest pole midagi kasu, sest aku on tühi. Piibel võib

anda meile palju enam kui lihtsalt hea tunde sellepärast, et ta on meil riigis, kuigi see võib kahtlemata olla esimene samm õiges suunas. Kuid Piibel on mõeldud lugemiseks ja kuulamiseks; Jumal tahab sinuga rääkida oma Sõna kaudu. See peab olema sulle tuttav. See on Jumala kiri sulle. Ainult siis saab Piiblist see, mis ta on sinu jaoks mõeldud olema: Jumala isiklik Sõna.

Meie Pärand

Jumala Sõna, ütleb prohvet Jeremija (23:29), on nii võimas, et see võib isegi kalju tükkideks purustada. See tungib sügavale meie sisse (Hb 4:12). Kuid eelkõige muudab see meie elu. Usu või ära usu, aga kui sa võtad aega piibliuurimiseks, siis sa muutud! Sa sisened Jumala suure mõjuvõimu alasse, millest saab jõuallikas sinu igapäevase elu jaoks. Kui me loeme ja uurime Tema Sõna, siis ilmutab Jumal meile, mida või pigem keda me peame kõige rohkem tundma: Jeesust, teed, tõde ja elu. Ta juhib meid vastu võtma igavest elu ja kogema uut jumalakartlikku elu. Seepärast on oluline kanda endaga alati kaasas väikest Piiblit. Tänapäeval tehnoloogiaajastul on see võimalik ka nutitelefonis oleva rakenduse abil. Siin on väljakutse igale noorele inimesele – õpi Pühakirja pähe. Tee seda omas tempos. Pane kirja kõik salmid, mida sa oskad peast öelda. Püüa päheõpitud salvide arvu igal kuul suurendada. Tuleb aeg (mitte kauges tulevikus), kui me peame seisma kohtus ja tunnistama. Piiblid võetakse meilt ära, aga meie võime olla kindlad, et Püha Vaim tuletab meile meelde, mida me oleme ustavalt õppinud.

Oma esimeses väikeses raamatus pealkirjaga „Varajased kirjutised“ kirjutab noor Ellen White: „Soovitan sulle, kallid lugejad, Jumala Sõna.“ See nõuanne tulenes tema enda piiblilugemise kogemusest, mis mõjutas ja informeeris teda kogu tema elu jooksul. Ta oli Pühakirja alusel seisev naine, kes elas koos Piibliga, armastas Piiblit ja luges Jumala Sõna iga päev. Tema jaoks oli see tõeline eluallikas nii, nagu Lutherigi jaoks ja loodetavasti ka sinu jaoks.

Meie Pärand „Pühakiri, Vana ja Uus Testament, on kirjutatud Jumala Sõna, mis on jumalikult inspireeritud. Inspireeritud autorid rääkisid

ja kirjutasid Pühast Vaimust juhitud. Selles Sõnas on Jumal andnud inimkonnale pääste jaoks vajaliku teabe. Pühakiri on Tema tahte ülim, mõjuvõimas ja eksimatu ilmutus. See on iseloomu eeskuju, kogemuse proovilepanek, õpetuste kindel avaldaja ja usaldusväärne ülestähendus Jumala tegudest ajaloos. (Ps 119:105; Õp 30:5, 6; Js 8:20; Jh 17:17; 1Ts 2:13; 2Tm 3:16, 17; Hb 4:12; 2Pt 1:20, 21)²

Küsimused aruteluks:

(Juhid: Kui küsimusi on teie kasutuses oleva aja jaoks liiga palju, siis valige need küsimused, mis on teie grupi jaoks kõige kasutoovamad.)

1. Kas headel tegudel on kristlase jaoks pääste seisukohalt mingit tähtsust?
2. Kuidas sobitada tegusid ja usku oma kristlikul teekonnal?
3. Kui sa pead ennast pidevalt kaitsma popkultuuris leiduva vastu, siis kas tunned ennast umbes nii, nagu Luther ja teised reformaatorid võisid ennast tunda?
4. Kas sa tunned, nagu peaksid oma sõprade seltsis pidevalt teatud käitumise ja maailmavaadete vastu protesteerima?

Küsimused sulle isiklikult:

1. Kuidas võib Jumala Sõna uurimine paljastada pattu sinu elus?
2. Mida tähendab sinu jaoks 2Tm 3:16–17?
3. Kogu Pühakiri on Jumala sisendatud ja kasulik õpetamiseks, noomimiseks, parandamiseks, kasvatamiseks õiguses, et Jumala inimene oleks täiesti varustatud ja valmis igale heale teole.
4. Kuidas saad anda Jumala Sõnale oma elus aktiivsema rolli?

Raamatud ja rakendused edasiseks uurimiseks:

Ellen White'i Suur võitlus, peatükk 7

2 Seitsmenda Päeva Adventistide Peakonverents, Seitsmenda Päeva Adventistide Koguduse 28 põhitõde (lühendatud versioon) (Silver Spring, MD: Seitsmenda Päeva Adventistide Peakonverents, 2013.) Veebilehelt www.adventist.org.

2. päev

Teema:

Ainult armust
(*sola gratia*)

Ainult armust (*sola gratia*)

Täiesti vaba and!

Milline on sinu arvates Jumal? Kuigi Jumalat pole keegi kunagi näinud, on meil Temast teatav ettekujutus, mille oleme oma peas loonud. Me kujundame selle pildi Jumalast endale tuttavate piltide järgi; alates neist, mis on kaasa võetud meie varasest lapsepõlvest ja siis edasi kogu meie elurännakult, kuni tänase päevani välja. Mõne jaoks meie seast on Jumal nagu suurepärane isa, kes vaatab meie peale lahkelt ja kellel on alati meie küsimustele vastus ning probleemidele lahendus. Tal ei ole vastuvõtuaegu ja Talle ei pea andma altkäemaksu, mis veenaks Teda meid aitama. Teised võivad mõelda Temast kui sõbralikust eakast valgepäisest pika habeme ja lahkete silmadega vanaisast, kes on valmis vaatama nende vigadele läbi sõrmede, ja keda on samas ka kerge lollitada.

Teised jälle võivad näha Jumalat range järelvaataja ja kohtunikuna, kes ähvardab tagajärgede ja karistusega alati, kui nad midagi valesti teevad; nende silmis on Ta keegi halastamatu ja ettearvamatu, keegi, kes pole iial rahul – ükskõik, kui tugevasti sa pingutad. Täpselt selline oli enamiku inimeste kujutlus Jumalast keskaja lõpus. Nad kujutasid Jumalat ette kalgi südamega kohtunikuna, kes nõudis meilt, inimolendeilt, rohkem, kui meil iial õnnestub teha või täita. Sellise pildiga Jumalast kasvas üles ka Martin Luther.

Maali ajalooline taust ja tõlgendamine

Luther uskus, et pärast surma peab ta puhastustules kannatama iga kunagi tehtud patu eest. Vikipeediale, kristlikule teoloogiale ja eriti katoliku teoloogiale tuginedes on puhastustuli füüsilise surma järgne ajutine seisund, kus need, kes on määratud eluks taevas, „läbivad puhastuse, et saavutada pühadus, mis on vajalik taeva õndsasse röömusse sisenemiseks“.

Puhastustulle sattuvad üksnes need, kes surevad armusaamise seisundis, kuid ei ole veel oma pattudele vastavat ajalist karistust kätte saanud; seepärast ei jää keegi, kes puhastustules on, sellesse seisundisse igaveseks ega lähe ka põrgusse.

1505. aastal, kui Luther alustas augustiinlastest eremiitide kloostri oma mungaelu, muutus tema südametunnistuse süütunnetus veelgi teravamaks. Nüüd, kui tal oli pühendumise ja palve jaoks rohkelt aega, mõtles ta lakkamatult oma pattudele ja see koormas teda väga. Mitte „suured“ patud, nagu mõrv või tapmine, ei teinud teda murelikuks; nendega polnud tal mingeid probleeme. Eriliselt puudutas see süütunne tema mõtteid, mida ta ei suutnud kontrolli all hoida. Näiteks jälitas teda hirm, et ta võib unes pattu teha. Kuid ta ei saanud millegi sellise ärahoidmiseks midagi teha. Mida rohkem aega ta Jumalaga veetis, seda enam tundus talle, et Jumal on julm kohtunik; keegi, keda tema, Luther, pigem väldiks. Üha rohkem piinasid teda sellised küsimused nagu: „Kuidas võin ma üldse kunagi olla Jumala silmis vastuvõetav? Kuidas võib Piibel nimetada Jumalat armuliseks, kui Ta nõuab meilt

midagi, mida me mitte kunagi täita ei suuda? Ma pingutan nii palju, kui ma suudan, kuid ma ei suuda Jumala käske pidada. Seetõttu mõistab Jumala seadus mind ikka ja uuesti hukka. Ei, see Jumal ei armasta meid, inimesi, pigem mängib Ta meiega julmi mängu. See ei ole armastuse Jumal.”

Luther pingutas veel tugevamini. Ta paastus rohkem, sõi vähem ja veetis peaaegu terveid öid palves. Kuid kõik see ei aidanud; ta ei suutnud ilma patuta elada. Ta tundis üha suuremat süüd ja suutmatust täita Jumala käsku. Viimaks hakkas ta Jumalat vihkama. Johannes von Staupitz, kes oli kloostri Lutheri ülevaataja, nägi, kuidas Luther end nende mõtetega piinas. Kuid kuidas saaks ta teda aidata? Esiteks tegi ta Lutherile selgeks, et osa sellest, mida Luther nimetas „patuks“, oli tegelikult vaid tühi loba – sedalaadi mõttetetus, mille üle muretsemiseks ta ei pidanud üldse aega raiskama.

Kuid, mis kõige tähtsam, Staupitz ütles talle: „Vend Martin, vaata Jeesusele ja mitte nii palju oma niinimetatud pattudele!”

Luther järgis oma ülema nõuannet; ühel päeval juhtis Jumal Lutheri tema õpingute käigus mõistma tõde, mis pidi lõpuks muutma maailma. Me ei tea selle jumaliku sekkumise täpset päeva ega aastaarvu, kuid aasta enne oma surma kirjutas Luther sellest hetkest, mis määras kindlaks protestantliku reformatsiooni kursi. Ta kirjeldas, kuidas ta oli peaaegu täiesti kaotanud usu Jumalasse, kui...

„Ma mõtisklesin päeval ja öösel, kuni pöörasin viimaks Jumala halastuse läbi tähelepanu sõnade „Selles on Jumala õigus ilmutatud, nagu on kirjutatud 'Õige elab usu läbi'“ (Rm 1:17) kontekstile. Seal hakkasin ma mõistma, et see õigus, mille läbi õige elab, on Jumala õigus, mis antakse meile Jumala annil – usu – läbi. Ja see tähendab, et Jumala õigus on ilmutatud evangeeliumi kaudu; see on nimelt passiivne õigus, millega halastusrikas Jumal mõistab meid usu läbi õigeks, nagu on kirjutatud, et „see, kes on usu läbi õige, see saab elama.“ Siin tundsin ma, et olin täiesti uuesti sündinud ja sisenenud avatud värava kaudu paradiisi endasse. Seal avanes mulle kogu Pühakirjast täiesti teine

pilt. Seejärel käisin ma üle mälus olevad Pühakirja tekstid. Ma leidsin analoogia ka teistes terminites: Jumala töö, mis on see töö, mida Jumal meis teeb; Jumala vägi, millega Ta meid tugevaks teeb; Jumala tarkus, millega Ta meid targaks teeb, Jumala jõud ja vägi, Jumala pääste, Jumala au" (Luther's Works, 34. kd, lk 337).¹

Luther oli jõudnud äratundmisele, et Jumal annab meile oma õiguse vaba annina. Seepärast on Tema see, kes meid päästab. Kuigi Jumal mõistab patu väga otsustavalt hukka, armastab Ta meid mõõtnatult ning Ta andis oma Poja Jeesuse Kristuse meie eest ristile surema. Need, kes vaatavad Jeesusele, ei pea enam Jumalat kartma, vaid – nii nagu Luther selle kord sõnastas – neil on juba täna paradiisi värava võtmed taskus.

Me näeme Martin Lutherit Wittenbergi reformatsiooni altari mademel kogudusele jutlust pidamas. Tema vasak käsi osutab Piiblile. See oli kõigi suure hulga jutluste aluseks ja lähtepunktiks, mida ta alates 1514. aastast kuni oma surmani 1546. aastal pidas. Parema käega osutab ta meie pattude eest ristil rippuvale Jeesusele. Luther ei saanud unustada ega tahtnudki unustada, kes peaks olema iga jutluse keskpunktiks. Jutlus ei pea olema meie mõtetest, illustratsioonidest või metafooridest, vaid Jeesuse isikust. See on meie usu alus. See on meie evangeeliumi kuulutamise alus. Ja kui me oleme jutlustamises osavad ning meil on vahel kalduvus võtta keskne koht laval endale, vajame taas ja taas meeldetuletust, et kõik, mis meil on, ja kõik, mis me oleme, on Jumala and. Me oleme suutelised Jumala Sõna tõeliselt mõistma vaid siis, kui mõistame, mida Jeesus ise meile õpetas, ja Ta õpetas, et kogu Pühakiri tunnistab Temast (Johannese 5:39).

Õigusel üksnes usu läbi oli Martin Lutheri jaoks suur tähtsus

Keskaegses kirikus keerles kõik selle ümber, mida meie inimestena saaksime teha, et ära teenida heakskiitu Jumala silmis; kõik keerles heade tegude ümber, mis oleksid Jumalale meele järele ja lühendaksid puhastustules veedetava aja pikkust. Arvati, et meie suhe Jumalaga on

¹ Brecht, Martin. Martin Luther. tr. James L. Schaaf, Philadelphia: Linnus Press, 1985–93, 1:460, nagu on tsiteeritud Wikipedia artiklis „Diet of Worms“ (Wormsi maapäev).

peaaegu nagu pangaarve: patt veab inimese sügavamale võlgadesse, sügavamale hukkamõistu, mis tähendab, et pärast surma tuleb tal olla pikemalt puhastustules, kus teda su pattudest puhastatakse. Kuid head teod võivad aidata oma arvet tasakaalustada. Keegi meist ei saa aga iialgi olla päris kindel, et meie heade tegude summast piisab, tegemaks meid viimisel kohtupäeval Jumala silmis vastuvõetavateks. Seepärast olid head teod nii tähtsad. Oli ülioluline tõestada Jumalale, kui palju suudame saavutada.

Luther nimetas hiljem sellise mõtteviisi „inimliku au teoloogiaks“ (*theologia gloriae*) ning oma kogemusest teadis ta, et see oli üks nurjumisele määratud üritus, üks tupiktänav. Hoolimata kõigist meie headest tegudest elame ikka koos oma patuse olemusega. Ilma Jumala armuta ei suuda me Tema tahet täita. Kuna Luther oli aga ise kogenud, kuidas rist omandas tema jaoks täiesti uue tähenduse, sest Jeesus on meile andestamise eest juba oma surmaga tasunud, nimetas ta nüüd selle uue, protestantliku reformatsiooni aluseks oleva mõtteviisi „risti teoloogiaks“ (*theologia crucis*). Kõigepealt oli ta hämmastanud, kui lihtsaks oli usu elu äkitselt muutunud. Enam polnud pidevat võitlust oma südametunnistusega; enam polnud ka hirmu halastamatu Jumala ees. Selle asemel vaatas ta ääretu tänulikkusega Kristusele ristil, sest ta oli nüüd mõistnud, et teda päästab üksnes Jumala arm (*sola gratia*). Keegi polnud talle kunagi sellist kinki andnud.

Nüüd mõistis ta, kui rumal ta oli olnud, keskendudes inimlikele tegudele selle asemel, et rõõmustada armus, mis on Jumala tasuta and. See sarnaneb inimesega, kes tahab autoga sõita, lülitab sisse süüte, paneb esimese käigu sisse ja sõtkub samal ajal pidurit ning midagi ei toimu. Ta on lihtsalt seal, kus ta on, ega liigu sentimeetritki edasi. Ja kui lihtne oleks lihtsalt vajutada gaasipedaali! Lutheri ajal polnud loomulikult autosid, kuid ta oli liiga tuttav hirmu ja ärevustundega, mis tekivad siis, kui tundub, et suhtes Jumalaga ei toimu mingit arengut – kuni inimene avastab viimaks Püha Vaimu abil, et ta ei pea midagi saavutama, sest talle on kõik antud tasuta annina. See tähendab, et kui ma toetun Jeesusele, siis mu usk ei valmista mulle pettumust.

Mida Jeesus mulle tähendab?

Ma mäletan ikka veel täpselt, mis tunne oli olla esimest korda tõeliselt armunud. Äkki paistis kõik kogu maailmas imeilusana. Ja see eriline tüdruk oli kogu maailma kõige imelisem isik. Eriti tema silmad! Kui ta mulle otsa vaatas, siis tundsin peaaegu, et olin paradiisis. Kahjuks kestis suvelaager vaid ühe nädala ja siis pidid kõik koju tagasi minema. Kuid ta saatis mulle enda väikese foto. Ma kandsin seda alati rahakotis kaasas. See oli imeline aeg täis õnneliku tuleviku ootust.

Jeesuse ja Tema koguduse vahelise suhte kirjeldamiseks on kasutatud palju metafoore. Üks neist on, et kogudus on Tema pruut. See näitab, kui palju Ta meid armastab. Sellepärast Ta riskiski meie päästmiseks kõigega ja see oli Tema armastuse ime ülim demonstratsioon. Tegelikult ei suuda me tõeliselt hoomata, mida see tähendab, et maailma Looja, universumi Valitseja tunneb meist igaühte sellistena nagu me tõesti oleme, ja et just see meid puudutava tõe tundmine paneb Teda meid kõiki veel õrnemalt armastama. Ma olen lihtsalt hämmastunud selle üle, kui väärtuslik olen ma Jumala silmis. Ja me ei pea isegi võistlema, kõigist oma väljakutsetest jagu saama ega esimesed olema, enne kui meid arvatakse võitjate hulka; see ei sarnane võitlemistega enamikus eluvaldkondades, kus võidab ainult superstaar. Meie väärtus Jumala jaoks ei olene sellest, milliseks oleme saanud või mida saavutanud. Me oleme Tema jaoks kallihinnalised lihtsalt seetõttu, et Ta on meie Looja. Meie väärtus tuleneb lihtsalt tõsiasjast, et Ta armastab meid. Milline Jumal see küll on? Ja kui ma mõtisklen Temast ristil, siis hakkab hindama seda lõppematut armastust, mida me mitte mingil määral ei vääri.

Meie pärand

Jeesus elas inimeste seas ning ilmutas Jumala õigust ja armastust. Jumal teadis, et ainus keel, mida inimesed mõistavad, on ARMASTUS. „Suuremat armastust pole ühelgi inimesel kui see, et inimene annab oma elu sõprade eest“ (Jh15:13). Jeesus suri ja tõusis üles ning kostab praegu taevases templis meie eest. Me ei pea maksma oma pattude andestamise eest, me lihtsalt palume andeks. „Ta on ustav ja õige, andestab meile ja puhastab meid kõigest ülekohtust“ (1.Jh 1:9).

Jumala arm katab meid, kuigi me ei vääri seda, aga me ei pea kunagi armu iseenesestmõistetavaks, sest meil kõigil tuleb aru anda. Me oleme selle armu tänuvõlglast ja see peab dikteerima meie käitumise ja kombes.

„Lõppematus armastuses ja halastuses tegi Jumal Kristuse, kes patust midagi ei teadnud, patuks meie eest, nii et meid võidaks teha Jumala õiguseks Tema sees. Püha Vaimu juhtimise kaudu tunneme oma vajadust, teadvustame oma patust, kahetseme oma üleastumisi, parandame meelt ning praktiseerime usku Jeesusesse kui Päästjasse ja Issandasse, Vahemehesse ja Eeskujusse. See päästev usk tuleb Sõna jumaliku väe läbi ning on Jumala armu and. Kristuse kaudu oleme õigeks mõistetud, lapsendatud kui Jumala pojad ja tütreid ning vabastatud patu valitsuse alt. Vaimu läbi oleme uuesti sündinud ja pühitsetud; Vaim uuendab meie mõistuse ja meele, kirjutab Jumala armastuse käsu meile südamesse ja meile antakse vägi püha elu elamiseks. Temas püsides saame jumaliku loomuse osalisteks ning meil on praegu ja kohtupäeval päästekindlus. 1Ms 3:15; Js 45:22; 53; Jr 31:31–34; Hs 33:11; 36:25–27; Hab 2:4; Mr 9:23, 24; Jh 3:3–8, 16; 16:8; Rm 3:21–26; 8:1–4, 14–17; 5:6–10; 10:17; 12:2; 2Ko 5:17–21; Gl 1:4; 3:13, 14, 26; 4:4–7; Ef 2:4–10; Kl 1:13, 14; Tt 3:3–7; Hb 8:7–12; 1Pt 1:23; 2:21, 22; 2Pt 1:3, 4; Ilm 13:8.“²

² Seitsmenda Päeva Adventistide Peakonverents, Seitsmenda Päeva Adventkoguduse 28 põhitõde (lühendatud versioon) (Silver Spring, MD: Seitsmenda Päeva Adventistide Peakonverents, 2013.) Veebilehelt www.adventist.org.

Küsimused aruteluks:

(Juhid: Kui küsimusi on teie kasutuses oleva aja jaoks liiga palju, siis valige need küsimused, mis on teie grupi jaoks kõige kasutoovamad.)

1. Milline on sinu väärtus?
2. Kelle oma sa oled?
3. Mis minu eest maksti?

Küsimused isiklikult sulle:

Mida see piiblitekst sinu jaoks tähendab?

*„Te olete hinna eest ostetud [kalli Kristuse poolt makstud hinnaga]; ärge saage inimeste orjadeks [vaid Kristuse orjadeks]”
(Ko 7:23, AMP).*

Jumala töötus sulle:

„Enne, kui ma sind emaihus valmistasin, tundsin ma sind, ja enne, kui sa sündisid, pühitsesin ma sind; ma panin sind rahvaile prohvetiks” (Jr 1:5 ESV).

*„Kuid kui Jumala, meie Päästja headus ja armastav heasüdamlikkus avalikuks sai, siis ta päästis meid, mitte õigusetegude pärast, mida me oleksime teinud, vaid tema enda halastuse pärast uuestisünni pesemise ja Püha Vaimu uuendamise läbi, keda ta on meie peale külluslikult välja valanud Jeesuse Kristuse, meie Päästja läbi, et me tema armu läbi õigeks mõistetuina võiksime saada igavese elu lootuse pärijaiks”
(Tt 3:4–7, ESV).*

3. päev

Teema:

Kristus kui meie
elu kese
(*solus Christus*)

Kristus kui meie elu kese (*solus Christus*)

Ma valin Sind – alati ja igavesti!

Millal oli viimane kord, kui sa palvetasid? Kas palvetamine tugevdab su südant või jätab see sulle tühja tunde? Kas teed seda, sest see toob sind Jumala lähedale, või on see lihtsalt hea tava, kuigi ei mõjuta su elu? Kas võib olla, et palve on rutiinne harjutus, mil sa kordad lihtsalt peaaegu sama sõnastust uuesti ja uuesti? Kas võib olla, et su palve on ainult ostunimekiri ja kui on aeg jagada oma kogemusi vastatud palvetest, siis loodad sa, et see saab ruttu läbi, sest sa pole väga ammu midagi seoses Jumalaga kogenud? Kui see on nii, kuidas sa tegelikult tunned, siis vaatame, mida õppis Martin Luther Pühakirjast, et oma palveelu rikastada. Kui ta oli kloostriis, olid munkadel koos kindlad palveajad ja kuigi selline komme võib kiirelt saada tühjaks traditsiooniks, oli sellel tema elule püsiv mõju.

Maali ajalooline taust ja tõlgendamine

Martin Luther oli palvemees. Kui ta palvetas, siis tundis ta, nagu avaneks tema ees üks Jumalani. See oli tema otseühendus Jeesusega, kui ta õppis Piiblit tundma või leidis ennast näiliselt ületamatutest raskustest. Tänapäeval ei suuda me ettegi kujutada, millist julgust nõudis toleaege kiriku vastu astumine, mis valitses elu igat aspekti. Meie modernsel ajal on peaaegu igas lääneriigis igaühel õigus valida, mida nad usuvad. Aga vanasti ei olnud see nii. Enamikus Euroopa riikides kuulusid kõik samasse kirikusse, üldkirikusse või katoliku kirikusse. Igaüht, kes oli selle kiriku vastu või kritiseeris avalikult paavsti, nimetati ketseriks ja nad heideti ühiskonnast välja. Igaüks, kes lootis sellisele survele vastu seista, vajab suurt toetust ja abi. Luther leidis oma suurima toetajana Jeesuse Kristuse. Seetõttu oligi palve tema jaoks nii oluline

Nüüd vaatame jälle reformatsiooni altari alumist osa ja mõtleme korra põhjusele, miks oli Luther palve osas nii kirglik. Leiame Jeesuse keset maali. Ta on just risti löödud meie pattude eest. Kui vaatame Tema nägu, siis tunnetame Ta valu ja kannatusi. Ta pea on kallutatud ühele küljele ja veri voolab Tema haavadest. Tema kurnatud ja läbipekstud keha on välja venitatud, peaaegu ebaloomulikult, ning mõlemast käest jääb sama mulje. Ta väljasirutatud keha jätab mulje, et tema ise ongi rist. Kui mõtleme sellele osale maalist kogu reformatsiooni altari kontekstis, siis tundub, et Jeesuse rist kannab terve maali koormat Tema väljasirutatud kätel: kogu maailma süüd, nii meie pattusid kui ka kirikut ja maailma ennast. Maali kompositsiooni kokku pannes asetab Lukas Cranach armulauapildi otse predella kohale kui sümboli tervest kogudusest. Seega kannab Jeesus meid iga päev oma väljasirutatud kätel. Kui ma sellest aru saan, võin öelda ainult üht: „Aitäh, Jeesus!”

Kuidas Martin Luther palvetas

Martin Lutheri aegadel oli palve väga suur osa inimeste igapäevaelust. Kuid need olid tavaliselt päheõpitud palved, näiteks nagu roosikrantsipalve, mis ei nõudnud erilist mõtlemist. Palveid korrutati

lihtsalt monotoonselt, üha uuesti ja uuesti. Arvati, et mida enam sa neid kordasid, seda enam jumalikku abi sa said, kuid see ei aidanud, sest süda jäi tühjaks. Oli suur oht, et palvest saab lihtsalt väline formaat, heategu, mida teha, et Jumalale meeldida. Luther sai peagi aru isikliku ja avaliku palve tähtsusest uue reformeeritud koguduse jaoks. Sellest tulenevalt kirjutas ta esimese palvevihiku 1522. aastal, mida avaldati väga palju kordi ja mis oli üks kõige enam levitatud kirjatükke tol ajal. Vihikus ei olnud mitte ainult palvete näidised, vaid ka seletused Kümne Käsu tähenduse ja tähtsuse kohta ning ka teiste oluliste Piibli kirjatükkide kohta.

Martin Luther kirjutas ka väikese vihiku ühele oma väga heale vanale sõbrale, Peter Beskendorfile, kes oli parajasti raskes olukorras. Pealkirjaks oli „Lihtne viis palvetamiseks“ ja see on siiani väga asjakohane.¹ Luther alustab oma nõuannet lihtsalt oma kogemusest rääkides „Kallis isand Peter. Ma üritan sulle võimalikult hästi rääkida, mida mina isiklikult teen, kui ma palvetan. Loodan, et Looja laseb sul ja kõigil teistel seda minust paremini teha!“ Ja siis järgneb väga oluline nõuanne:

„On hea, kui palve on esimene hommikul ja viimane õhtul. Kaitse ennast nende valede ja hullutavate mõtete eest, mis ütlevad sulle: „Oota veidi. Ma palvetan tunni aja pärast, enne mul on vaja teha seda või teist.“ Sellised mõtted viivad sind palve juurest ära teiste tegevuste juurde, nii et sel päeval ei tule palvest midagi välja.“

Aga kuidas peaksime palvetama? Martin Lutheri nõuanne on, et ära lase enda mõtetel lihtsalt oma rada joosta, vaid loe pigem piiblisalme, mis viivad meie tähelepanu Jumalale, näiteks meie isa palve (Mt 6:9–13) või kümme käsku. Luther võttis põhjalikult aega, et iga rida Piiblist läbi mõelda, kaaludes sõnu hoolikalt ja püüdes nende tähendusest aru saada. Ning siis, omaenda kogemust kirjeldades, ütleb ta, et me ei tohiks kohe rääkima hakata, vaid pigem peaksime pisut kuulama. „Sest Püha Vaim ise peab siin jutlust“. Seejärel esitab ta neli küsimust:

¹ J. J. Pelikan. H. C. Oswald, H. T. Lehmann, toim. *Lutheri tööd, American Edition*, kd. 43. „Pühendunud kirjutised II“ (Philadelphia: Fortress Press, lk 193–211).

- 1. Mida see salm meile Jumala kohta ütleb?** Selle küsimusega üritab Luther mõista teoloogilisi õpetusi, meie usu olulisi aluspõhimõtteid; seda, mida vastav salm ütleb meile looduse ja Jumala tahte kohta. Mida Jumal meile praegu õpetab?
- 2. Teine küsimus, mida Luther küsib, on see: Mille üle ma tänulik olen?** Millise kingi teeb Jumal mulle praegu? Kingitus tähendab vastavat piiblisalmi. Reformaator veetis selle küsimuse juures palju aega, sest taevad avanevad neile, kes on tänulikud.
- 3. Järgneb küsimus enese kohta: Mille eest on mul vaja andestust paluda?** Kui tihti olen ma unustanud tänada Jumalat Tema kinkide eest? Palvetamine sisaldab avatust Jumala parandustele. Oma vigade tunnistamine ja enda süü andekssaamine on siinkohal olulised.
- 4. Neljanda põhilise palvena ütleb Luther oma soovid. Mida ma võin küsida?** See on see hetk, mil räägime Jumalale kõigest, mis on meie südames. Näiteks meie soovid ja vajadused või palve, et Jumal sekkuks mingil moel.

Lutheri jaoks olid need neli küsimust hea tööriist palvetamiseks. Nii on vestlus loodud – tema kuulab, Jumal vastab. Sellisel moel saab kõik, mis talle muret valmistab või teda liigutab, palves Jumala juurde toodud. Nii pole palve lihtsalt ühesuunaline, vaid tõeline dialoog, vestlus Jumalaga. Need, kes palvetavad, loodavad saada vastust. See on tõeline usk tegutsemas.

Martin Luther toob välja Jumala enda sõnad, et palve on oluline osa usust. Jumal ise on käskinud meil palvetada ja veelgi enam – Ta on lubanud meie palvetele vastata. Ta on isegi andnud meile näite, kuidas tema poja, Jeesuse kaudu palvetada: meie isa palve. Need, kes seda teevad, ei pettu.

Tegelikult on palve väga sarnane suhtlusega kahe nimese vahel, kes hindavad üksteist väga. Sa ei latra niisama – sa ka kuulad. Ja mida paremini te üksteist teate, seda intensiivsem on vestlus. Luther tegi palve enda prioriteediks ja mida rohkem tegemist tal oli, seda rohkem ta palvetas, sest ta tahtis Jumalaga ühenduses olla ning kaasata Teda oma tegemistesse. Luther rääkis tihti palvest ja siin on mõni tema tsitaat: „Mul on täna vaja palju ära teha, seega pean ma palju palvetama“. „Mul on nii palju teha, et ma veedan esimesed kolm tundi palves, et ma suudaksin kõik ära teha“. „Kristlase töö on palve.“

Kuidas saame palvetada?

Kujutle, et sa oled osa imeilusast perekonnast ja te kõik elate koos. Su perekonnas olete sina, sinu vanemad, su õde ja vend, su abikaasa, kui sa oled abielus, su lapsed ja võib-olla isegi su vanavanemad, kõik sama katuse all koos. Kuid... te ei räägi üksteisega mitte kunagi. Kellelgi pole teisele midagi öelda, te lihtsalt veedate aega oma nutitelefone vaadates. Köök on ainus koht, kus te võite kellegagi kokku sattuda. Kuid muidu ajate lihtsalt omi asju. Kas see oleks tore pere? Kindlasti mitte.

Tänapäeval teame, et õnne ja edu jaoks, ükskõik kas siis abielus ja peres, kirikus, hariduses või tööl, on efektiivne suhtlus absoluutselt vajalik. Paljud bakalaureuse- ja magistrikursused, seminarid ja programmid on sellel teemal. Jah, mida paremini me üksteisega suhtleme, seda paremini me üksteist tundma õpime. Kahel armunud inimesel ei tundu jututeemad kunagi otsa saavat ja seega õpivad nad üksteist pidevalt paremini tundma. Sama on ka meie ja Jeesuse vahelise suhtega. Kuidas saab Ta meiega rääkida, kui me ei kuula Teda? Kuidas saame eeldada, et tunneme Teda, kui me ei räägi Temaga? Samamoodi ei saa sa väita, et sa tunned näiteks populaarset sportlast lihtsalt seetõttu, et oled teda telekast näinud. Kellegi tundmine on midagi palju enam. See tähendab, et te suhtlete isiklikult, see nõuab vestlust ja vastastikust imetlust. Viis, kuidas see juhtub, kas läbi mitmekesise sotsiaalse võrgustiku või näost näkku, ei olegi kõige olulisem.

Kui vaatame Piiblit, siis mõistame, kui palju tähendas palve Piibli aegadel elanud inimestele, kui loomulik oli nende jaoks oma rõõmude ja ambitsioonide jagamine, oma koormate, murede ja isegi viha jagamine Jumalaga palves. Psalmide raamat sisaldab palju isiklikke palveid ja on seda väärt, et nendele mõeldes veidi aega kulutada. Nii nende inimeste kui ka Lutheri jaoks oli palve uks, et veeta terve elu Jeesuse läheduses. Otsekui imeline hingeline abielu.

Meie pärand

On suur viga alustada päeva Loojaga rääkimata ja püüdmata saada tuge ning üritada seejärel tulla toime päevaga Jumalast eemal. Ellen White kirjutab: „Kui inimeste päästja, Jumala poeg, tundis, et Ta peab palvetama, siis kui palju enam peaksime meie, õrnad ja patused surelikud, tundma pideva palavikulise palve tähtsust.“ Palve on üks viis, mis näitab, kes meie elude kese on. Palve kaudu tunnistame Jumala võimu ja esitame soove Jeesuse nimes. Oh, mis nimi! Milline sõber on meil Jeesuse näol! „Tema ise on enne kõike ja kõik püsib koos temas.“ Kl 1:17. Jeesus on meie elu kese. Jeesus on evangeelium. Temas on kõik alguse saanud. Nendel põhjustel on Jeesus valmis meid palve kaudu vastu võtma.

„Jumala igavene poeg tuli ellu Jeesuses Kristuses. Tema kaudu oli kõik loodud, Jumala iseloom avalikuks tehtud, inimeste lunastus saavutatud ja kogu maailma üle kohut mõistetud. Ta eostati Püha Vaimu poolt ja Ta sündis neitsi Maarjale. Ta elas ja tundis kiusatust, nagu inimene, kuid jättis meile täiusliku näite Jumala õiglusest ja armastusest. Oma imede kaudu näitas Ta Jumala võimu ja Ta nimetati Jumala lubatud Messiaks. Ta kannatas ja suri vabatahtlikult ristil meie pattude eest ning meie asemel, Ta ärkas surnuist ellu ja tõusis taevasse, et taevases pühamus meie heaks teeninda. Ta tuleb uuesti hiilguses, et kõik oma rahva jaoks uueks luua.“ Js 53:4–6; Tn 9:25–27; Lk 1:35; Jh 1:1–3, 14; 5:22; 10:30; 14:1–3, 9, 13; Rm 6:23; 1Kr 15:3, 4; 2Kr 3:18; 5:17–19; Fl 2:5–11; Kl 1:15–19; Hb 2:9–18; 8:1, 2.²

2 Seitsmenda päeva adventistide peakonverents, Seitsmenda Päeva Adventistide 28 põhiuskumust (lühendatud versioon) (Silver Spring, MD: seitsmenda päeva adventistide peakonverents, 2013. Veebilehelt www.adventist.org/en/beliefs.

Lõppsõna

Tihti ei väärtusta me palveaega või lükkame selle edasi või ei palveta isegi üldse. Me elame ohtlikel aegadel. Oleme kaitstud ainult siis, kui suhtleme pidevalt Jumalaga. On aeg, et võtta osa enamatest palvekoosolekutest, -seminaridest ja -konverentsidest. See algab sinust endast ning jätkub pere ja lõpuks kirikuga. See algab kuskilt. Kas me saame seda täna lubada?

Küsimused aruteluks:

(Juhid: Kui küsimusi on teie kasutuses oleva aja jaoks liiga palju, siis valige need küsimused, mis on teie grupi jaoks kõige kasutoovamad.)

1. Kuidas hoiame adventistidena tasakaalus seadust ja usku?
2. Arutle, kuidas saate uuendada oma kirikut või kogudust
3. Kas on sobilik palvetada juba olemasolevat palvet või peaks palve olema alati spontaanne ja „tulema südamest“?
4. Kas sa arvad, et palved võivad muuta Jumala meelt?
5. Küsimused sulle isiklikult
6. Kas palve peaks meid ja meie suhtumist muutma või on see mõeldud muutma maailma ja seda, mis on meie ümber?
Mida 2Aj 7:14–15 sulle tähendab?

Jumala lubadus sinule:

„... ja kui siis minu rahvas, kellele on pandud minu nimi, alandab ennast ja nad palvetavad ja otsivad minu palet ning pöörduvad oma kurjadelt teedelt, siis ma kuulen taevast ja annan andeks nende patu ning säästan nende maa. Nüüd on mu silmad lahti ja mu kõrvad panevad tähele palvetamist selles paigas“ (2Aj 7:14–15). Jumal ütleb siin: „Ma tahan teid parandada ja teile andestada, aga ma ootan, et te alandaksite ennast ja palvetaksite.“

4. päev

Teema:

Kirik kui kõikide
usklike
preesterkond

Kirik kui kõikide usklike preesterkond

Me oleme kõik kui üks ja Jumal armastab meid!

Kes ma olen? Mu nimi ja isikukood on passis kirjas. Loomulikult on passis ka minu pilt. Nime andsid mulle mu vanemad, isikukoodi ametivõimud. Internetis osteldes või sotsiaalmeediat kasutades saan ma ise oma kasutajanime valida. Ma saan selle vabalt valida ja lisaks saan oma kontole logida enda valitud salasõna kasutades. Kui ma Internetis mängin, loon endale täiesti uue iseloomu ja identiteedi. Siis olen ma see, kes ma olla tahan – edukas ja tugev, nutikas ja võitmatu, atraktiivne ja huvitav. Kuid milline

on mu tõeline mina? Kas see on see, kes ma olla tahaksin, see kelleks olemisest unistan, kui vaatlen igatsevalt teisi, kellel paistab olevat kõik see, millest ma unistan? Või olen ma see inimene, kelle eest ikka ja jälle põgeneda tahan? See, kes mind nii välja vihastab, sest järsku ei tunne ma end oma tegemistes ja mõtetes ära? Mida iganes me ka ei teeks, see küsimus käib meiega kaasas nii kaua, kuni elame.

Maali ajalooline taust ja tõlgendamine

Luther küsis endalt tihti: Kas ma olen lihtsalt üks tähtsusetu munk vähiklikult Saksamaalt, nagu ütlevad minu kohta paavstid Roomas? Kas ma olen ülestõusu ninamees talurahvamasside jaoks, kes usaldavad mind kõiges, et võidelda orjuse ikke vastu? Kas ma olen rahvakangelane, keda massid tohutu entusiasmiga vastu võtavad, kuna nõudsin, et Rooma Katoliku Kirik viiks ellu reformid, mida on soovinud ka enamik Saksa vürste?

Tol ajal oli ühiskond rangelt jaotatud kolmeks klassiks, mis olid kõikjal avalikus elus lihtsasti eristatavad. Oli neid, kellel oli vähe või polnud midagi. Enamasti oli nende näol tegu põlluharijate, talupoegade ja käsitöölistega. Neist kõrgemal asetses kiriku vaimulikkond kui religioosne võim ning kõrgeimal positsioonil oli aadelkond kui ilmalik võim. Need erisused olid isegi kirikus nähtavad: aadelkonnal olid loozis erilised istekohad ja neid nimetati Schwalbennester'ideks. Vaimulikel oli oma koht kiriku esiosas kooris ja neil olid kaunilt nikerdatud kooripingid. Kõik ülejäänud pidid kirikusaalis püsti seisma. Ühiskonnakihid oli rangelt eraldatud. Seetõttu sai Luther väga harva külastada oma toetajat, vürst Friedrich Tarka, kuigi nad elasid teineteisest vaid kilomeetri kaugusel. Kogu ühiskond, sealhulgas ka kirik, kannatas selle eraldatuse käes. Klassierisused määrasid ära ka selle, mida tohtis seljas kanda ja mida tohtis süüa. See kõik vormis samuti paljude tollaegsete inimeste arusaama Jumalast, kuna kirik ja vaimulikud väitsid, et Jumal oli kõik nii paika pannud ja kellelgi polnud õigust seda muuta – see oli inimese saatus!

1520. aastal avaldas Luther oma kuulsa uurimuse „Kristlase vabadusest”. Ta esitles uut korda ja kristlikku ühiskonnamudelit. Luther teatas: „Kristlane on kõige vaba isand ja ei allu kellelegi; kristlane on kõige kohusetundlikum teener ja kõikide alam.”¹ Esmapilgul tundub see väide olevat vasturääkiv ja segadusttekitav, aga toona, selle ajastu teadmiste põhjal, oli see üleskutse dialoogiks. See pidi tekitama avaliku arutelu, seetõttu saame paremini aru, miks Luther valis niisuguse väite, et tutvustada üht reformatsiooni keskset ideed laiale haritlaste ringkonnale. Esimene väide viitab sellise kristlase elule, kelle Jumal on vabastanud elama uut elu. Teine viitab elule, mis suhestub teiste inimestega. Kristlane, kelle Jumal on vastu võtnud ja kes on seega vabaks saanud, pole enam meeleheitliku ja alati edutu võitluse keskel, et end määratleda ja kinnitada. Ta näeb ja mõistab lõpuks teiste vajadusi ja muresid. Tal endal pole enam vaja muretseda selle pärast, et ta ei tea, mis on ta enda elu tähendus ja mõte. Selline kristlane on vaba teisi inimesi piiramatu kujutlusvõimega teenima ja aitama. Ta saab edasi anda armastust, mille ta ise on Jumalalt saanud. Just nii peaks kirikus olema.

Lukas Cranach maalis oma tunnustatud reformatsioonialtari maali, inspireerituna just sellisest arusaamast Jumala armastuse kohta, ja ta tugines Lutheri visioonile kogudusest. Cranach maalis ümmarguse laua kontrastiks pikkadele laudadele, mille taga toona tavaliselt söödi. Kõige tähtsam inimene istus laua otsas ja kõige tähtsusetumad, vaesemad inimesed istus alamatel kohtadel laua teises otsas. Ümmargusel laual pole erinevaid kohti. Kõik on võrdsed. Isegi Juudas, kes on juba jala välja sirutanud, et osadusest lahkuda, istub veel Jeesuse kõrval. Teisel pool Jeesust näeme apostel Johannest ja maali paremal pool märkame Lutherit ennast. Teda ei kujutata enam mungana ega ülikooli professorina, vaid Junker Jörgina („Kannupoiss Jüri”). Selline nägi ta välja siis, kui ta elas vale nimega Wartburgi lossis. Luther istub Jeesuse Kristusega õhtusöögilauas nagu kõige tavalisem inimene ja Lukas Cranach noorem ulatab talle pokaali püha õhtusöömaaja veiniga. Cranachit on kujutatud aadliku riietes, näitamaks, et Jumala silmis pole sotsiaalhierarhiat olemas. Jeesuse juures pole esimest ega viimast, pole

¹ Henry Wace ja C. A. Buchheim, *First Principles of the Reformation*, London: John Murray, 1883. <http://sourcebooks.fordham.edu/mod/luther-freedomchristian.asp>.

aristokraate ega tavakodanikke, ainult Jumala lapsed. Muide, ülejäänud inimesed osasaamisteenistusel pole lihtsalt juhuslikult maalitud anonüümsed näod. Nad olid kõik tuntud linnakodanikud. Näiteks on nende hulgas tunnustatud raamatute väljaandja Melchior Lotter, kes avaldas palju Lutheri teoseid. Jeesuse kohalolus on kirik ja kogukond ühendatud.

Kuidas mõistis Martin Luther kõikide usklike preesterkonnaks olemist:

Luther nägi kirkus kohta, kus Jumal armastab ja aktsepteerib kõiki inimesi võrdselt, hoolimata nende sotsiaalsest staatusest. Inimene ei pea pärinema mõjukast perekonnast, pole vahet haridustasemel ega sissetulekul. Ainus, mis loeb, on see, et me lihtsalt tuleme Jeesuse juurde. Parim variant on see, kui kogudus tuleb kokku, et Jumalat teenida – just nii, nagu jüngrid, keda kujutatakse viimse õhtusöömaaja maalil koos Jeesusega. See on kristliku kiriku vundament, mõnes mõttes see allikas, mis teeb meid tugevaks, ja see mootor, mis meid kogudusena edasi viib.

Targau kiriku, esimese protestantide ehitise sisseõnnistamisel iseloomustas Martin Luther seda jumalateenistust kui aega, mil meie teenime Jumalat ja Jumal teenib meid. Näiteks kirjeldas ta oma jutluses, et kirik on Jeesusele Kristusele pühendatud selleks, et Jumal saaks pühakirja kaudu rääkida nende inimestega, kes kirikusse kogunevad. Inimesed aga saavad Temaga rääkida oma palvetes ja ülistuslauludes.

Kirikusse jumalteenistustele tulevad kokku väga erinevad inimesed, alates väheharitutest kuni nendeni, kellel on tööl ja ühiskonnas suur vastutus kanda. On inimesi, kes on alati ühes ja samas kohas elanud, ja on ka põgenikke teistest riikidest – selline on kogudus. Kuid jumalateenistuse ajal ei tee Jumal inimestel vahet ja Ta kõneleb meiega ilma meid diskrimineerimata. Me kõik suudame teda mõista ja me vastame koos – justkui ühel häälel – siis, kui laulame ja palvetame. Tundub, nagu oleks maailm pea peale pööratud. Ükskõik, mis võib meid lahutada, näiteks vanus, sugu, rahvus, jõukus ja omand, haridustase

või midagi muud, kirikus oleme kõik justkui üks, sest Jumal armastab meid ja on meid kõiki loonud. See on täiesti uutmoodi vabadus – see on vabaduse and, mis tuleneb evangeeliumist.

See vabadus on midagi, mida ka Luther koges. Ta sünninimi oli tegelikult Martin Luder, kuid saksa keeles pole tema perekonnanimi just kuigi kena tähendusega. Vastupidi, see viitab kellelegi kellel on väga küsitav maine. Just selle tõttu järgis Luther oma ajastu traditsiooni ja võttis endale uue nime. Umbes aastal 1512 hakkas ta end Eleutherioseks kutsuma. See sõna pärineb Uue Testamendi keelest – kreeka keelest – ja tähendab vaba inimest. Hiljem kasutas ta nime lühemat vormi ja nimetas end Lutheriks. Seega viitas tema uus nimi uuele elule koos Kristusega. Ta sai vabaks, koges evangeeliumi oma uues elus ja otsis osadust teistega, kellel oli olnud sarnane kogemus.

Kuidas me kõik saame olla kui üks

Kas sa oled kunagi kohanud kedagi, kellest sa teadsid kohe, et ta on kristlane ja kaasusklik? See on nii, kuna tõeline kristlik ühtsus põhineb printsiibil, et meil on uus elu Kristuses. See põhineb nähtamatul, vaimsel Kristuse kehal, mis koosneb usklikest – see pole usulahk, vaid kõik usklikud üle maailma.

Lihast sündinu on liha, ja Vaimust sündinu on vaim. Ära imesta, et ma sulle ütlen: Te peate sündima ülalt! (Jh 3:6–7)

Ülalolevas kirjakohas ütleb Jeesus Nikodeemusele, et ta peab uuesti sündima. Püha Vaim on see, kes uuestisünni esile toob. Ilma Püha Vaimuta ei saa keegi Kristusele kuuluda (vt Rm 8:9). See on Jumala kutse, mis ühendab meid üheks kehaks ühe Vaimu kaudu.

Kirik on koht, kus me võime erilisel viisil tunda, et Jeesus on koos meiega. Ma olen kindel, et ka sina oled tundnud, kuidas mõni laul, jutlus, hingamispäevakooli arutelu või teiste koguduseliikmete osadus on su südant sügavalt liigutanud. Nendel hetkedel on selline tunne, nagu oleks Jeesus sealsamas sinu ligi. See oli täpselt see, mida Ta soovis, kui Ta koguduse rajas. Tema jüngrid tegid toona läbi sama kogemuse.

Kuid nüüd ütled sa võib-olla: „Sellest ma unistangi, kuid see, mida ma kirikus kogen, on vägagi erinev. Käib võimuvõitlus ning kakeldakse mõju, võimu ja positsioonide pärast. Mul on tunne, et inimesed ei võta mind ja mu küsimusi tõsiselt. Ma tahan nii väga kogeda osadust Jeesusega, kuid ma tunnen kirikus nii vähe Tema armastust.“ Kahjuks on see teinekord tõesti tõsi. See on nagu autoga sõitmine, kui käsipidur on peal. Kui sa pole seda veel kogenud, võid järele proovida. Kui käsipidurit pole maha võetud, siis on raske edasi liikuda. Sa tunned, et miski hoiab sind tagasi. Mingil hetkel hakkavad rehvid suitsema ja sa tunned väga ebameeldivat haisu. Mida sa arvad, milles probleem on? Rattad ei saa vabalt pöörelda ja selle tulemusena muutub täiesti töökorras auto lihtsalt kasutuskõlbmatuks.

Mis on aga lahendus? Tuleb selgeks saada esimene õppetund, mida evangeelium meile õpetab! Me oleme kõik liidetud üheks Jumala armastuses ja armus, mida Ta kõigile usklikele lahkelt jagab. Ühtsus usklike seas on oluline teema Piiblis. See oli Jeesuse jaoks nii oluline, et Ta palvetas selle pärast vahetult enne ristile minekut.

Seda rääkis Jeesus. Ja ta tõstis oma silmad taeva poole ja ütles: „Isa, tund on tulnud, kirgasta oma Poega, et ka Poeg kirgastaks sind, nagu sina oled talle andnud meelevalda kõigi olendite üle, et ta annaks igavese elu igaühele, keda sina talle oled andnud. Aga igavene elu on see, et nad tunneksid sind, ainsat tõelist Jumalat, ja Jeesust Kristust, kelle sina oled läkitanud...Aga ma ei palu üksnes nende eest, vaid ka nende eest, kes nende sõna läbi hakkavad minusse uskuma, et kõik oleksid üks, nii nagu sina, Isa, minus ja mina sinus, et nemadki oleksid meis, et maailm usuks, et sina oled minu läkitanud. (Jh 17:1–3; 20–21)

Paulus meenutab meile, et Issand valmistab meie südameid ette vastama evangeeliumile päästva usuga. Vaatame kahte piibliteksti:

Kes on meid päästnud ja kutsunud püha kutsega, mitte meie tegude järgi, vaid omaenese kavatsuse ja armu järgi, mis meile on antud Kristuses Jeesuses enne igavesi aegu. (2. Tm 1:9)

Ka üks jumalakartlik naine, Lüüdia nimi, purpurimüüja Tüatiira linnast, kuulas, ning Issand avas tema südame, nii et ta pani tähele, mida Paulus rääkis. (Ap 16:14)

Selleks, et usu ühtsust säilitada, peame kõigepealt mõistma selle olulisust. Me peame keskenduma tegevustele, mis seda kinnistavad. Me peame pingutama, et seda kaitsta ja säilitada – see oli Kristusele nii oluline, et Ta suri, selleks et meilgi võiks usk olla! Kõik tõelised uskujad saavad osa päästest, mida Kristus pakub ainult armu kaudu. Me ei pea mitte midagi tegema, peame vaid endale pakutava tasuta kingituse – armastuse kingituse – vastu võtma. Kui sa tead, et sind armastatakse, saad sa ise end armastada ja oled vaba kasvama ning arenema inimeseks, kes sa tegelikult oled. Kui sa tead, et sind armastatakse, oled sa vaba ka teisi tingimusteta armastama, just nii nagu Jumal armastab meid. Me kasvame ja küpseme kristlastena oma igapäevasel usurännakul. Kasvab meie armastus üksteise vastu ja kogeme lisaks usu ühtsust. Paulus räägib sellest Kirjas efeslastele 4:13 (rõhutused lisatud): „Kuni meie kõik jõuame usu ja Jumala Poja tundmise ühtsusesse, saades täismeheks Kristuse täisea mõõtu mööda“. See muutub tugevamaks, kui me usus kasvame. See on ühtsus, mille me saavutame täielikult, kui kohtume Jeesuse, oma päästelootusega.

Seetõttu laulame kristlastena: „Meil on see lootus“

*Meil on see lootus hinges põlemas,
lootus, et Jeesus tuleb taas!
Meil on see usk, Ta selle äratas
usk, et Ta töötab täitub aus!*

*Usume, et aeg on käes, millal rahvad suures väes
ärkavad ja hüüavad: „Halleluuja Kuningal!“*

*Meil on see lootus hinges põlemas
lootus, et Jeesus tuleb taas
lootus, et Jeesus tuleb taas!*

(Laulikust nr 536)

Meie pärand

Kirik toob kokku kõiksuguseid inimesi, kellel on väga erinev taust. Kui liikmed keskenduvad Jeesusele, siis on tunda ühtsust ja vendlust. Ellen White selgitab tõelise ühtsuse saladust nii: „Tõelise üksmeele saladus koguduses ja perekonnas ei seisne diplomaatias, juhtimises, üliinimlikus pingutuses võita raskusi – kuigi ka seda tuleb palju teha –, vaid ühenduses Kristusega. Mida lähemale me tuleme Kristusele, seda lähemal me oleme üksteisele. Jumal on austatud, kui Tema rahvas ühineb üksmeelses tegevuses.” (Adventkodu, lk 179). Jumala kojas on kõik võrdsed. Me oleme kõik sama Jumala lapsed. Kellegi vihkamine või mitte sallimine on nagu Jumala palge vihkamine kelleski teises. Seega, armastus ja rahu, harmoonia ja väärikus, kord ja struktuur on kõrgelt hinnatud väärtused ja ideaalid, mis aitavad kindlaks teha, et me jääksime truuks oma misjonimandaadile ja põhilisele ettevõtmisele. Usklike osadus peaks lihtsalt kohal käimisest kaugemale ulatuma. Täielik seotus koguduse elu ja misjoniga aitab kirikut ühendada.

Kirik on usklike kogukond, mis tunnistab Jeesust Kristust kui Issandat ja Päästjat. Nagu Vana Testamendi ajal, kutsutakse ka praegu meid maailmast ära. Me tuleme kokku, et Jumalat teenida, et osaduses olla, et saada juhiseid Sõnast ja Püha Õhtusöömaajast, et teenida inimkonda ja kuulutada evangeeliumi üle kogu maailma. Kirik on oma autoriteedi saanud Kristuselt, kes on lihaks saanud Sõna. Kirik on Jumala perekond, selle liikmed on Tema adopteeritud lapsed, kes elavad uuele lepingule toetudes. Kirik on Kristuse ihu, usukogukond, mille pea on Kristus ise. Kirik on pruut, kelle eest Kristus suri, et ta pühitseda ja puhastada. Oma võidukal tagasitulekul esitleb Ta endale suurepärase kogudust ja kõikide aegade jooksul ustavaks jäänuid, kelle Ta ostis oma verega. Neil pole plekki ega kortsu, nad on pühad ja veatud. 1.Ms 12:1–3; 2. Ms 19:3–7; Mt 16:13–20; 18:18; 28:19, 20; Ap 2:38–42; 7:38; 1. Kr 1:2; Ef 1:22, 23; 2:19–22; 3:8–11; 5:23–27; Kl 1:17, 18; 1. Pt 2:9.”²

² Seitsmenda Päeva Adventistide Peakonverents, Seitsmenda Päeva Adventkoguduse 28 põhitõde (lühendatud versioon) (Silver Spring, MD: Seitsmenda Päeva Adventistide Peakonverents, 2013). www.adventist.org/en/beliefs.

Arutelüküsimused:

(Juhile: kui küsimusi on eraldatud aja jaoks liiga palju, siis vali välja need, mille üle oleks sinu grupis kõige kasulikum arutleda.)

- 1.** Mida ühtsus tähendab?
- 2.** Miks on oluline, et meie koolis, tööl, kogukonnas, suhtlusringkonnas valitseks ühtsus?
- 3.** Võttes arvesse meie kõigi erisusi, kuidas saame kogudusena ühtne olla? Kas ühtsus ja õiged doktriinid saavad koos eksisteerida? Kuidas tagame, et meie doktriinid oleksid õiged, aga et me samas ühineksime nendega, kes ei usu sedasama?
- 4.** Isiklikud küsimused endale:
- 5.** Kuidas lood ühtsust oma kogus, abielus, peres, kirikus, kogukonnas, koolis jne?
- 6.** Mõttele enda peale ja palu Jumalal endale avaldada, mida sa pead tegema, et kõikides olukordades ühtsust luua.

Jumala lubadus sulle:

Jeesus palvetas, et sa oleksid Temaga seotud nii, nagu Jeesus on seotud Isaga. Loe Johannese 17:20–26:

Aga ma ei palu üksnes nende eest, vaid ka nende eest, kes nende sõna läbi hakkavad minusse uskuma, et kõik oleksid üks, nii nagu sina, Isa, minus ja mina sinus, et nemadki oleksid meis, et maailm usuks, et sina oled minu läkitanud. Ja mina olen andnud neile selle kirkuse, mille sina oled andnud mulle, et nad oleksid üks, nii nagu meie oleme üks: mina neis ja sina minus, et nad oleksid täielikult üks, nii et maailm tunneks ära, et sina oled minu läkitanud ja et sa oled armastanud neid, nii nagu sa oled armastanud mind.

Isa, ma tahan, et ka need, keda sa mulle oled andnud, oleksid minuga seal, kus mina olen, et nad näeksid mu kirkust, mille sa oled andnud mulle, sest sa oled mind armastanud enne maailma rajamist. Õige

Isa, maailm ei ole sind tundnud, aga mina tundsin sind ning need siin tunnevad, et sina oled minu läkitanud. Ja ma olen neile andnud teada sinu nime ja annan teada seda, et armastus, millega sina oled armastanud mind, oleks nendes ja mina oleksin nendes.

Teema:

Armulaud loob
osaduse ja
uuendab

Armulaud loob osaduse ja uuendab

Jeesuse lähedal

Kas sa mäletad viimast korda, kui tundsid end täiesti üksi ja mahajäetuna? Võib-olla mõni su unistus just purunes. Sa kukkusid eksami läbi ja rikkusid kõik ära, isegi kui eksam tundus nii kerge olevat. *Ma olen kindel, et saan kuidagi hakkama, olid sa mõelnud, ja nüüd juhtus see!* Ning võib-olla oli sinu parim sõber sulle just selja pööranud. Kõikidest inimestest just tema, kellele sa olid usaldanud nii palju, oli sinust sotsiaalmeedias igasuguseid kuulujutte rääkinud. Ta ei rääkinud kõigile mitte ainult seda, et sa kukkusid eksami läbi, vaid ka seda, et sa oled alati olnud täielik äpardus. Ehtne näide küberkiusamisest ja sa ei saanud selle vastu midagi ette võtta. Nüüd teavad kõik, kui täielikult saamatu sa oled. Kas sa mäletad seda jubedat tunnet? Või äkki tunned sa nii praegu – teiste silme ees häbistatud, paljastatud ja hüljatud? On väga valus tunda, et sa ei vääri midagi. Ühe hetkega tunned, kui üksik sa oled. Täiesti üksi. Kõik, mis sulle on jäänud, on vajadus olla armastatud ja aktsepteeritud.

Maali ajalooline päritolu ja tõlgendus

Luther koges seda hüljatustunnet mungana. Ta tundis, et Jumal mängib temaga kurja mängu. Ta võis isegi mõelda: *Kuidas võib Jumal kutsuda ennast armastuse Jumalaks? Hind, mida Ta selle armastuse eest küsib, on nii kõrge, et keegi ei suudaks seda kunagi maksta. Ma ei suuda Jumala käske täita. Ma üritan, aga ma kukun iga kord läbi ja seetõttu olen pidanud siamaani patust elama. Ma kardan.*

Keskaegses kirikus kartsid paljud inimesed Jumalat, surma ja seda, et Jumal on neid maha jätnud. Ning kirik kasutas neid hirme, et endale varandust koguda. Kirikul olid indulgentsid, mida inimene võis endale osta pattude andekssaamiseks. Arvatavasti oli olemas ka kassa heade tegudega ja eriti vagade inimeste, pühakute, voorustega, mida kirik haldas – sellest kassast võis indulgentse osta. Inimesed olid hirmu tõttu nende eest nõus suuri summasid maksma. Suur osa Martin Lutheri 95 teesist, mis ta 31. oktoobril 1517 Wittenbergi linnakiriku seinale naelutas, koosneb kriitikast, mis on suunatud pattude eest indulgentside ostmise pihta.

Mille Luther indulgentside asemele pani? Uue arusaamise Issanda armulauast, mis kustutab vajaduse igasuguste indulgentside järele: armulaud Piibli alusel. Sajandite jooksul oli armulaud saanud üheks kiriku võimu teostamise vahendiks. Ainult vaimulikkonnal oli õigus leivale ja veinile, Jeesuse kannatuse ja surma mälestamise sümbolitele. Tavalistel koguduseliikmetel ei olnud armulaul veinile õigust. Seda põhjendati ohuga, et tavainimesed võivad kogemata Jeesuse kallist verd maha pillata! Nagu see ei võiks juhtuda ühegi preestriga. Aga koguduseliikmed ei olnud riski väärt. Ning lisaks oli kirikus sein, mida kutsuti koori seinaks. See eraldas koguduse vaimulikkonnast, kes pühis armulauda kiriku osas, mida kutsuti kooriks.

Aga maali keskel näeme midagi täpselt vastupidist: Jeesus on riietatud täpselt sama lihtsalt kui jüngrid, mitte hinnalistesse rüüdesse, mida kandis vaimulikkond. Paasatall on laua keskel. See näitab täpset

hetke, mida Johannese evangeeliumi 13. peatükk kirjeldab, alustades 21. salmist. Jeesus ütles: „Üks teie seast reedab minu.“ Ja jüngrid küsisid: „Issand, kes see on?“ Jeesus ütles, et reetur on see, kelle Ta annab tüki leiba. Seejärel andis Ta selle Juudasele ja teised jüngrid ei olnud ikka kindlad. Kogu selle ebakindluse keskel näeme noort meest väljaspool ringi, kes ulatab kellelegi tassi veini (See on Lukas Kranach noorem). Ta annab selle Martin Lutherile. Kunstnik kujutas midagi reformatsiooni sügavaimast emotsionaalsest kogemusest. Tavainimeste häbistamine armulaua peaks saama lõpu. Suurem osa inimesi ei saanud arugi, mis armulaua toimub. Kogu osasaamine toimus ladina keeles. Sellepärast, et keegi ei mõistnud ladinakeelseid sõnu, on osasaamsleiva pühitsemissoonad „*Hoc est corpus meum*“, mis tähendab „See on mu keha“, saanud mitmes keeles „hookus-pookuseks“, mida kasutatakse millegi arusaamatu ja müstilise kirjeldamiseks.

Reformaatorid tegid sellele segadusele lõpu. Sada aastat varem oli Tšehhi reformaator Jan Hus juba tutvustanud püha õhtusöömaaja tähistamist „mõlemal viisil“, nii leiva kui ka veiniga, piibelliku näite järgi. See ühendati osasaamisteenistusega saksa keeles, rahvakeeles, et kõik saaksid aru. Nüüd ei olnud kogudus enam lihtsalt vaataja, vaid neist said osasaamisel aktiivne osaleja. Tänapäeval ei suudaks me ette kujutada osasaamist ilma tavaliste koguduseliikmeteta. Nad tulid kirikusse ja leidsid, et nad on täielikult teenistusse kaasatud ning istuvad koos Jeesusega armulaua, nagu Reformatsiooni altari kujutatud on. Kas saaks olla midagi veel imelisemat?

Seega tundus Lutherile, et armulaud ei ole lihtsalt mälestamine, vaid sündmus, mis toimub siin ja praegu. Seda, kui sügavalt niisugune arusaamine kunstnikku inspireeris, on näha tõsiasjast, et armulauda ei ole kujutatud taustal, mis meenutaks iidset Palestiinat. Kes vaatab läbi akna tagaplaanile, see näeb tüüpilist Saksa maastikku Saksamaal, lossi, mäe ja männipuuga. Niiviisi saab igale vaatajale selgeks, et armulaud on mõeldud isiklikult temale. *Kas ma olen Jeesusele nii lähedal?*

Martin Lutheri arusaam armulauast

Lutheril oli suur unistus. Ta oli nii vaimustuses Uue Testamendi headest uudisest, et tema meelest pidid teisedki inimesed ennast samamoodi tundma, kui nad Jumala Sõna uurisid. Ta lootis, et suudab teisi aidata, jagades enda kogemust õigusest ainult usu läbi, mille ta oli saanud, kui ta oli üksi oma väikeses töötoas Wittenbergi Mustas Kloostris. Ta lootis isegi, et juudid tunnistavad lõpuks Kristust kui Messiat.

Aga see, mida ta koges, oli kahjuks hoopis teine. Kui paar esimest protestantlikku kirikut oli loodud, hakkas impeeriumi poliitika otsustama sündmuste käiku. Keisril ja paavstil oli kindel plaan panna see noor ketser õigesse kohta. Aga prints Frederick Tark võttis Lutheri enda kaitse alla. Kuna prints oli üks kolmest kõige tähtsamast Saksa Rahvuse Püha Rooma Keisririigi esindajast, pidid Rooma kirik ja paavst keiserlikel koosolekutel prints Fredericki alati nõuetekohaselt arvesse võtma. Kuid poliitilised pinged ei kadunud. Selles etapis sai püha õhtusöömaaaja tähistamine mõlemal viisil üheks reformatsiooniliikumise kõige tähtsamaks sümboliks. Kõikjal kus tavainimesed, aadelkond ja kunagised preestrid koos osasaamist pidasid, sündisid uued kirikud. Need olid kohad, kus inimesed said olla Jeesuse ligiolus. Luther, reformaator, tahtis olla armulaul Jeesuse lähedal ja saada kinnitust, et reformatsiooni tee, mille ta oli ette võtnud, oli just see õige.

Lutheri jaoks oli väga oluline, et uutes reformeeritud kirikutes ei oleks nii palju sakramente, kui oli vanas roomakatoliku kirikus. Ta õpetas, et ainult need sümboolsed rituaalid, mida Kristus ise on käskinud pidada ja mille kohta on Jumala Sõnas kindlad korraldused, oleksid kirikus olulised.

Kuidas saame olla Jeesuse ligidal?

„Seitsmenda Päeva Adventistidena usume, et paasasöömaaeg on mälestusteenistus ning leib ja vein on Jeesuse vere ja ihu sümbolid. Kõik koguduseliikmed peaksid sellest pühast osasaamisest osa võtma, sest seal, Püha Vaimu kaudu, „kohtub Kristus oma rahvaga ja annab neile oma ligioleku läbi jõudu. Püha-õhtusöömaaega võib jagada

inimene, kelle süda ja käed pole puhtad, kuid ometi teenib selle teenistuse kaudu Kristus oma lapsi. Kõik, kes kogunevad kindlas usus, saavad suuri õnnistusi. Igaüks aga, kes suhtub jumaliku eesõiguse hetkedesse hooletult, jääb ilma paljust. Nende kohta võib öelda: „Teie ei ole kõik puhtad.” (White, Ajastute igatsus, lk 661)¹

Paasasöömajal tunnetame oma päästjat Jeesust Kristust väga erilisel viisil. Loeme pühalikult sõnu, mida Jeesus ise ütles ja mis on kirja pandud Luuka 22:19–20: „Seda tehke minu mälestuseks!” See ei ole idee või õpetus, mille kohta võib olla erinevaid arvamusi. See on väga täpne Jeesuse käsk ja siis jagatakse meile nii leiba kui ka veini, täpselt nii, nagu Jeesus on meile öelnud. Nagu me tunneme leiba ja veini enda suus, tunnetame Jeesuse ligiolu, mida muidu nii harva saavutame. Võib peaaegu öelda, et osasaamisel tunnetame Jeesust kõigi viie meelega.

„Paasasöömaaeg on rõõmu, mitte kurbuse aeg. Jalgade pesemine annab võimaluse enesevaatluseks, pattude tunnistamiseks, erinevuste lepitamiseks ja andestuseks. Olles saanud puhtaks Päästja veres, on usklikud valmis astuma erilisse ühendusse Issandaga. Nad tulevad rõõmuga Tema lauda, seistes risti päästvas valguses, mitte varjus, valmis tähistama Kristuse võitu” (Seitsmenda päeva adventistid usuvad, lk 229).²

Püha õhtusöömaaja tähendus

Osasaamine asendas vana lepingu aegse paasapüha. Paasapüha sai lõplikult täidetud siis, kui paasatall Jeesus andis enda elu. Enne oma surma seadis Kristus ise sisse selle asenduse, vaimuliku Iisraeli suure püha uue lepingu all. Seega ulatuvad osasaamise sümbolid paasapüha tähistamisse.

1 White, E. G. (1940). Ajastute igatsus. Mountain View, CA, Portland, OR: Pacific Press Pub. Association, 656; 661

2 Seitsmenda päeva adventistid usuvad: Piibellik seletus põhiõpetustest (A Biblical exposition of fundamental doctrines). (2005). Silver Spring, MD: teenimistöõ ühing, seitsmenda päeva adventistide peakonverents, 229.

Meie pärand

Ära lase kunagi käest võimalust osaleda pühal õhtusöömaajal. See on aeg saada osa Jumala armust. Me oleme päästetud armu läbi usu kaudu. Sellepärast kutsutakse meid üles tegema seda Jeesuse mälestuseks. Igaüks, kes usub Jeesust, on kutsutud osalema. Raamatust „Seitsmenda päeva adventistid usuvad“, lk 231, võime lugeda:

„Maailmas, mis on täis tülisid ja lahkarvamusi, tagab meie ühine osalemine nendes pühades toimingutes ühtse ja stabiilse kiriku, mis näitab üles tõelist ühendust koos Kristusega ja teineteisega. Rääkides sellest osasaamisest, ütles Paulus: „Õnnistuse karikas, mida me õnnistame, – eks see ole Kristuse vere osadus? Leib, mida me murrame, – eks see ole Kristuse ihu osadus?““³

„Et leib on üks, siis ka meie, paljud, oleme üks ihu, sest me kõik saame osa sellest ühest leivast“ (1Kr 10:16, 17).

See on vihje tõsiasjale, et osasaamisleib on murtud mitmeks osaks, mida usklikud söövad, ja kõik tükid tulevad samast leivast, seega on kõik usklikud, kes võtavad pühast õhtusöömaajast osa, ühendatud Temas, kelle murtud keha on niiviisi sümboliseerinud murtud leib. Võttes koos osa sellest armulauast, näitavad kristlased avalikult, et nad on ühtsed ja kuuluvad ühte suurde perekonda, mille pea on Kristus. (SPA Piibli kommentaar, rev. ed., kd 6, lk 746)⁴

Kõik koguduseliikmed peaksid sellest pühast osasaamisest osa võtma, sest seal, Püha Vaimu kaudu, „kohtub Kristus oma rahvaga ja annab neile oma ligioleku läbi jõudu. Püha-õhtusöömaaga võib jagada inimene, kelle süda ja käed pole puhtad, kuid ometi teenib selle teenistuse kaudu Kristus oma lapsi. Kõik, kes kogunevad kindlas usus, saavad suuri õnnistusi. Igaüks aga, kes suhtub jumaliku eesõiguse hetkedesse

³ Seitsmenda päeva adventistid usuvad: Piibellik seletus põhiõpetustest (A Biblical exposition of fundamental doctrines). (2005). Silver Spring, MD: teenimistöõ ühing, seitsmenda päeva adventistide peakonverents, 231.

⁴ SPA Piibli kommentaar, rev. ed., kd 6, lk 746.

hooletult, jääb ilma paljust. Nende kohta võib öelda: „Teie ei ole kõik puhtad.”” (White, Ajastute igatsus, lk 661)⁵

Koos Issanda lauas olles tunneme kõige tugevamat ja sügavamat ühtsust. Siin kohtume ühisel pinnal ning kõik vaheseinad on maha võetud. Siin saame aru, et kuigi ühiskonnas on nii palju, mis meid lahutab, on Kristuses kõik, mida on vaja meie ühendamiseks. Osasaamiskarikat jagades lubas Jeesus oma jüngeritele uut lepingut. Ta ütles: „Jooge kõik selle seest, sest see on minu lepinguveri, mis valatakse paljude eest pattude andeksandmiseks!” (Mt 26:27) Nii, nagu vana lepingut kinnitati loomohvrite verrega (2Ms 24:8), nii kinnitatakse uus leping Jeesuse verrega. Selle korraldusega uuendavad usklikud enda truudust Issandale, tunnistades, et nad on osa imelisest lepingust, mille kaudu Jumal sidus ennast Jeesuses inimkonnaga. Olles osa sellest lepingust, on neil, mida tähistada. Seega on armulaud nii selle igavese armulepingu sõlmimise mälestus kui ka tänu selle eest. Õnnistused on kooskõlas uskliku usuga.”

„Armulaud on Jeesuse ihu ja vere sümbolitest osasaamine ja oma usu väljendus Temasse, meie Issandasse ja Päästjasse. Selles osasaamise kogemuses on Kristus kohal, et kohtuda oma rahvaga ja teha neid tugevamaks. Kui võtame sellest osa, kuulutame rõõmsalt Issanda surma, kuni Ta tuleb tagasi. Ettevalmistus osasaamiseks peaks koosnema enda läbikatsumisest, meeleparandusest ja tunnistusest. Issand andis käsu jalgade pesemise kohta, et märkida uuenenud puhtust, väljendada tahtlikkust teenida teineteist Kristuse-sarnase alandlikusega ja ühendada meie südamed armastuses. Osasaamine on avatud kõigile uskuvatele kristlastele. (Mt 26:17–30; Jh 6:48–63; 13:1–17; 1Kr 10:16, 17; 11:23–30; Ilm 3:20.”⁶

⁵ White, E. G. (1940). Ajastute igatsus. Mountain View, CA, Portland, OR: Pacific Press Pub. Association, 656; 661.

⁶ Seitsmenda Päeva Adventistide Peakonverents, Seitsmenda Päeva Adventistide Koguduse 28 põhitõde (lühendatud versioon) (Silver Spring, MD: Seitsmenda Päeva Adventistide Peakonverents, 2013.) Veebilehelt www.adventist.org.

Küsimused aruteluks:

(Juhid: Kui küsimusi on teie kasutuses oleva aja jaoks liiga palju, siis valige need küsimused, mis on teie grupi jaoks kõige kasutoovamad.)

- 1.** Kas osasaamine tundub sinu koguduses olevat inspireeriv teenistus või elutu rituaal?
- 2.** Mis tunded on sul pärast eelneva sõnumi kuulmist jalgade pesemise kohta?
- 3.** Milline peaks olema meie käitumine osasaamise osas, tuginedes alltoodud Pauluse hoiatusele?
- 4.** „Niisiis, kes iial seda leiba sööb või Issanda karikast joob vääritud viisil, on süüdi Issanda ihu ja vere vastu. Inimene katsugu ennast läbi ja alles siis söögu sellest lievast ja joogu sellest karikast. Sest kes sööb ja joob, see sööb ja joob enesele nuhtlust, kui ta ei anna aru sellest ihust“ (1Kr 11:27–29).

Küsimused sulle isiklikult:

Osasaamine aitab meil vaadata ülespoole ja sissepoole. Kuidas on see sinu jaoks? Kui sa meenutad oma elu ühest osasaamisest teiseni, kas sa näed kasvu või tunned ennast heitunult?

Teema:

Oma patu ja süü
tunnistamine
(*sola fide*)

Oma patu ja süü tunnistamine (*sola fide*)

Täielik õigeksmõistmine – lõpuks ometi vaba süüst ja võlast!

Keskajal oli inimeste jaoks suur küsimus, kuidas tulla toime süütundega, ja arvatavasti pole see tänapäeval eriti muutunud. Me ehk ei räägi sel teemal enam nii palju, kuid koormame ravikindlustusettevõtteid ja arste oma muredega. Paljudel haigustel on psühhosomaatilised põhjused, mis tähendab, et algpõhjused peituvad pigem meie ellusuhtumises, mitte niivõrd selles, mida saame muuta oma tervisliku elustiiliga. Näiteks ütleme probleemide tekkimisel: „Mul on südames halb tunne,” või: „See röövib mult une,” ning see võib lõpuks viia maovähi tekkeni või unetute öödeni, mida suudame leevendada vaid unerohutude abiga. See, mis on meile koormaks, tõmbab meilt vaiba alt ära ja röövib ka kogu rõõmu. Üks neist probleemidest on süütunne, mida me ei suuda kõrvale panna.

Keskajal pandi süüalused tihti välja kõigile vaatamiseks – inimesi häbistati avalikult, pannes neid ahelatesse või jalapakkudesse. Juhul, kui nende süü leidis tõendust, tähendas selline karistus ühiskonnast

väljaarvamist – kui mitte kogu eluks, siis teatud ajaks. „Vedamise” korral määrati süüdimõistetule palverännak Pühale Maale, Palestiinasse. Paljudel juhtudel oli lõplikuks tagajärjeks siiski surmaotsus. Teistel kordadel olid süüdimõistetud märgistatud kogu eluks inkvisitsioonikohtu rakendatud meetmete tõttu. Igal juhul olid nii tegelikud õigusrikkujad kui ka need, keda arvati milleski süüdi olevat, märgistatud kui kurjategijad. Neid koheldi kui ühiskonnast väljaheidetuid, kes lukustati väljapoole linnamüüre – nende jaoks ei leidunud ohutut paika.

Maali ajalooline taust ja tõlgendamine

Tol hetkel, kui Luther tuli Wormsi riigipäevale, oli ta juba tagaotsitav. Tema vastu oli paavst juba andnud välja käskkirja, mis kuulutas avalikult, et Luther on ketser, kes on minetanud õiguse elada. Pärast oma tunnistuse andmist Wormsi riigipäeval, 18. aprillil, 1521. aastal, tunnistas ka keiser Lutheri lindpriiks ja pani ta keiserliku keelu alla. See tähendas, et igaüks, kes kohtas Lutherit, võis ta anda võimudele üle või isegi kohapeal tappa ning seda ei peetud kuriteoks. Seega kuulus ka Luther ühiskonnast väljaheidetute hulka. Selle tõttu pidigi ta ennast järgnevatel kuudel peitma Wartburgi lossis, et anda olukorrale aega maha rahuneda – vähemalt lootis nii tema toetaja, prints Frederick, lootis.

Reformatsiooni altari paremal paneelil on kujutatud pattude andeksandmist. Me näeme Johannes Bugenhagenit, Lutheri sõpra ja tema järeltulijat Wittenbergi kirikuõpetajana, põlvitamas kantsli ees kui Põhja-Saksamaa, Pommeri ja Taani reformaator. Õpetaja põlvitab terve koguduse ees ja Jumala ees koos teise inimesega, kes on alandlikult oma pea langetanud. See stseen tundub maalivat pildi inimesest, kes tunnistab: „Jumal, ole mulle, patusele, armuline.” Kirikuõpetaja näib teda kinnitavat Jumala lubaduses pattude andeksandmise osas, nagu on kirjeldatud Jesaja 43:25 „Mina, mina olen see, kes kustutab su üleastumised iseenese pärast ega pea meeles su patte” (1997, Eesti Piibliselts). Kuid sel maalil on veel midagi, mida vaadelda: Bugenhagen, kirikuõpetaja, hoiab võtit patuse kohal, kes kahetseb oma patte.

Keskajal oli see sümbol võtmetest, mis anti Peetrusele. Seoses Matteuse

16:19-ga usuti, et too võti tagab andestuse. Seega mõeldi, et sissepääs Jumala kuningriiki oli antud Peetrusele ja paavstidele ning vaid nemad üksi hoidsid seda autoriteeti.

Kuid uues protestantlikus kirikus ei olnud paavstil enam mingit autoriteeti. Me näeme, et siin saavad andestuse need, kes kahetseva südamega paluvad Jumala käest andestust oma pattude eest. Üpris suur kontrast, võrreldes maalil näidatud aadlikuga. Tema vihaselt põrnitsev pilk, esiletungiv laup ja tumedad silmad näitavad, et ta ei tunne mitte mingit kahetsust ning andestus ei ole tema jaoks oluline. Seetõttu läheb ta altarist eemale, kogudusest eemale. Talle ei andestata. Tema süükoorem jääb jätkuvalt tema kanda.

Kunstnik rõhutab erinevusi ka värvidega. Kollast peetakse Juudase värviks – see on ka värv, millega Cranach teda keskmise paneeli stseenis maalis – ketserite ja patu värviga. Ning kulmu kortsutav aadlik kannab samuti kollast alusrõivastust. Sisemiselt jääb ta koormatud patuga. Ta ei koge rõõmu ja vabadust, mida andestus toob. Veel enam, ta lahkub kirikust, mis oleks võinud tal aidata leida uue alguse.

Viis, kuidas Martin Luther koges andestust.

Andestuse küsimus patu ja süü eest oli reformatsiooni keskne küsimus. See oli teema, mis viis Martin Lutheri pöördelisele arusaamale ja algatas sellega reformatsiooni ning see küsimus ei kaotanud oma tähtsust ka hilisematel aastatel. Kuigi me kogeme vabastavat mõju teadmisest, et Jeesus on meie patud andestanud, ei tähenda see, et meil on nüüd vaba voli jätkata patustamist tulevikus. Seetõttu loeme Rm. 6:12–15: „Ärgu siis valitsegu patt kuningana teie surelikus ihus, nii et te tema himudele oleksite kuulekad. Ärge ka loovutage oma ihuliikmeid ülekohtu relviks patule, vaid loovutage end Jumalale nagu need, kes on saanud surnuist elavaks, ja oma ihuliikmed õiguse relviks Jumalale. Sest patt ei valitse enam teie üle, kuna te ei ole Seaduse, vaid armu all. Kuidas siis nüüd? Kas hakkame tegema pattu, kuna me ei ole Seaduse, vaid armu all? Kindlasti mitte!” (1997 Eesti Piibliselts)

Luther teadis, et me peame igal päeval patuga võitlema. Isegi, kui oleme elanud koos Jeesusega palju aastaid, ei saa keegi meist siin seista ja öelda, et patul ei ole ta elus enam mingit mõju. Kahjuks, isegi kui oleme elanud Jeesusega palju aastaid ja olnud tema mõjusfääris, ei ole kurat veel surnud. Olgem siiski julgustatud Johannese sõnadest 1Jh. 2:1–6 (1997 Eesti Piibliselts, sulgudes on lisatud autori kommentaarid):

„Mu lapsed (uskujad, mu kallid), seda ma kirjutan teile, et te ei teeks pattu. Aga kui keegi patustab, siis on meil eestkostja (tema kostab meie eest) Isa juures, Jeesus Kristus, kes on õige (ainuke, kes kinnitab Isa tahet igatmoodi – eesmärkides, mõtetes, tegudes), ning tema (seesama Jeesus) on lepitusohver (lepitav ohver, mis hoiab ära Jumala viha, mis vastasel korral oleks otse suunatud meie vastu meie patuse loomu tõttu – meie maailmalikkus, meie elustiil) meie pattude eest, kuid mitte üksnes meie, vaid ka terve maailma pattude eest (kõigi pattude eest, mida kristlased on ajaloo vältel sooritanud). Ja sellest me tunneme ära (igapäevane kogemus), et oleme teda mõistnud (et Temast paremini aru saada ja Temaga rohkem tuttavamaks saada), kui me peame (hoides keskmes Tema ettekirjutusi ja kuuletudes neile) tema käske (õpetusi). Kes ütleb: „Mina tunnen teda“, aga ei pea tema käske, see on valetaja ja temas ei ole tõde (jumalikust sõnast). Kuid kes peab tema sõna (kes hindavad Tema sõnumit kogu selle täiuses), selles on tõesti Jumala armastus saanud täiuslikuks (on saavutanud täiuslikkuse, täieliku küpsuse). Sellest me tunneme ära (kindlalt), et oleme temas. Kes ütleb enese püsivat temas (see tähendab, et on Kristuse vastu võtnud oma Jumala ja Päästjana), see on ka ise kohustatud (moraalne kohustus) käima nõnda, nagu tema on käinud.“

Lutheri jaoks oli väga oluline, et igaüks mõistaks, kui oluline on igal päeval paluda Jumala käest andestust. Enda kogemuse põhjal oli ta teadlik oma pidevatest ebaõnnestumistest, mis puudutasid Jumala standarditele vastavat kuulekust ja õiglust, kas nõrkusest või juurdunud patuse tõttu.

(This shall be what I believe, omistatud Martin Lutherile)

„Meiega kaasasündinud kurjuse ja jõuetuse tõttu on mul olnud võimatu täita õigluse standardeid, mida nõuab Jumal. Kui mul on keelatud uskuda, et Jumal andestab Kristuses mu puudujäägid, mida ma iga päev kahetsen, siis on kogu mu lootus kustunud.

Ma pean meeletehetele langema. Aga ma keeldun seda tegemast. Ma ei käitu nii, nagu Juudas, kui ta end puu külge üles poos. Ma laskun hoopis Kristuse jalge ette, nagu tegi too patune naine. Ja kuigi ma olen hullem kui tema, hoian ma oma Issandast kõvasti kinni.

Ning siis ütleb Ta (Jeesus) oma Isale: „See asi, mis minu küljes ripub, peaks sisse lubatama. Tõsi, ta ei ole pidanud ühtki Su käsku ja on ühtaegu neid kõiki murdnud. Mis siis? Ma surin tema eest. Lase tal läbi lipsata.

See on see, mida ma usun.”

Nii valus, kui see ka poleks – kui me avastame, et ei suuda oma teenetega Jumala ees midagi saavutada, on siiski üks, mis jääb püsima: usk, usaldus Jeesuses. Kuna Ta suri, siis võime Tema ohvri vastu võtta. Mitte millelgi muul ei ole Jumala silmis tähtsust kui vaid usul üksi (sola fide). Olles üks reformatsiooni tähtsaimatest juhtidest 16.saj., tunnistas Martin Luther ka aastaid hiljem, et ei tema teadmised, kogemus, julgus tunnista Wormsi riigipäeval, ega kõik aastad, mil ta õpetas ülikoolis, ei tähendanud Jumala silmis midagi.

Kuidas saame elada süütundeta

Meie jaoks on loomulik rääkida oma edust ja sellest, millega saame hästi hakkama. Osa meie seast on sellel alal lausa tõelised eksperdid ja see on lubatud. Osa inimesi on nii head, et nende saavutused ületavad kaugelt keskmise taseme. Neil on head võimalused leida hästi tasustatud tööd ja varsti võivad nad elada ilma liigsete muredeta. Kui see vaid oleks nii lihtne! Hoolimata kõigist kindlustuslepingutest, mida pakutakse, ei saa raha eest osta õnneliku elu garantiid ja mitte ükski kindlustusfirma ei paku millegi sellise jaoks lepingut. Mida saame siis teha?

Nii, nagu armastuse puhul, peab meil ka usu juures olema usaldus. Võtab palju julgust tunnistada oma süüd ja vigu. Sooviksime palju parema meelega näidata olukordi teise nurga alt. Me oleme kindla peale eksperdid vabanduste ja valgete valede esitamises. Muidugi, alati on keegi teine see tõeline süüdlane, mitte meie! Meie jaoks on nii raske öelda: „Jah, see on minu süü, mitte kellegi teise. Ei mingeid kuisid, jaasid ega agasid!“ Veelgi raskem on ehk oma vigu parandada ja end muuta, kus võimalik. See on üks kõige keerulisemaid tegusid, aga samas ka üks kõige ilusamaid kogemusi, mida saad Jumala lapsena läbi teha.

Kuningas Taavet koges Vana Testamendi aegadel just seda. Ta kirjeldab oma läbielu Psalmis 32. See psalm on väärt ülelugemist, sest ta tundub kirjeldavat meie enda elu. „Oma patu ma andsin sulle teada ja oma pahategu ma ei katnud kinni; ma ütlesin: „Ma tunnistan Issandale oma üleastumised.“ Siis andsid sina mu patu süüteo andeks. Sela.“ (1997 Eesti Piibliselts) Lõpuks ometi olen ma vaba, nii et mitte miski ei rõhu mind enam. Nüüd jääb meil üle vaid rõõmustada! Ja kogu taevas rõõmustab koos igaühega meist, kes teeb sellise kogemuse läbi.

Meie pärand

Süütunne on tegelik. Seda peab ilmtingimata asendama vabanemise tunne Jeesuses. Jah, on täiesti loomulik süüd tunda. Tõeline meeleparandus ja kahetsev süda tegelevad sellega. Ellen White kinnitab, et Jeesus võttis enda peale meie süü: „Kristuse kui meie Asemiku ja Vahemehe peale asetati meie kõikide patud. Aadama iga järeltulija süü rõhus Tema südant... Kuid nüüd, kui Ta kandis kohutavat süükoormat, oli Isa andestav pale Tema eest varjatud. Jumaliku palge varjamine Lunastaja eest sellel kohutaval tunnil täitis Ta südame sellise piinaga, mida inimene täielikult iialgi mõista ei suuda. Tema ahastus oli nii suur, et kehaline valu jäi peaaegu märkamata“ („Ajastute Igatsus“ lk 516).¹ Hea arusaamine Jeesuse teenistusest taevases pühamus aitab paremini mõista ja avastada Kristuse armastuse sügavusi.

¹ White, E. G. (1898, eestikeelne 1994). Ajastute Igatsus. Estonian Conference of Seventh-day Adventists. Trükikoda: Ühiselu

„Taevas on pühamu, tõeline telk, mille on ehitanud Jumal ja mitte inimene. Selles teenib Kristus meie heaks, tehes usklikele kättesaadavaks oma lunastava ohvri, mis sai kord kõigi eest ristil toodud. Kristus pühitseti tõelise Ülempreestri ametisse meie heaks ja Ta alustas oma vahemehetööd siis, kui läks pärast ülestõusmist taevasse. Aastal 1844, mil lõppesid 2300 prohvetlikku päeva, alustas Ta teist ja viimast osa oma lepitustöös. Selleks on uurimiskohus, mis on osa kogu patu lõplikust kõrvaldamisest, mida sümboliseeris heebrealaste pühamu puhastamine suurel lepituspäeval. Selle sümboolse teenistuse käigus puhastati pühamu loomsete ohvrite verega, kuid taevased asjad puhastatakse Jeesuse vere täiusliku ohvriga. Uurimiskohus näitab taevastele olevustele, kes surnuist magavad Kristuses ja arvatakse seepärast Tema läbi väärilisteks osa saama esimesest ülestõusmisest. See ilmutab ka, kes elavate hulgast on püsivalt Kristuses, pidades Jumala käske ja Jeesuse usku, ja on seepärast valmis muutmiseks ja ülesvõtmiseks Tema igavesse kuningriiki. Nimetatud kohus tuvastab Jumala õiguse päästa neid, kes usuvad Jeesusesse. Kohus teeb otsuse, et need, kes on jäänud ustavaks Jumalale, saavad kuningriigi. Kristuse teenistuse lõppemine taevases pühamus märgib ära inimeste armuaja lõpu (3Ms 16; 4Ms 14:34; Hs 4:6; Tn 7:9–27; 8:13, 14; 9:24–27; Hb 1:3; 2:16, 17; 4:14–16; 8:1–5; 9:11–28; 10:19–22; Ilm 8:3–5; 11:19; 14:6, 7; 20:12; 14:12; 22:11, 12.).“²

² Seitsmenda Päeva Adventistide Peakonverents, Seitsmenda Päeva Adventkoguduse 28 põhitõde (lühendatud versioon) (Silver Spring, MD: Seitsmenda Päeva Adventistide Peakonverents, 2013). Veebilehelt <http://www.advent.ee/info/318/mida-me-usume/> (25.02.17)

Küsimused aruteluks:

(Juhid: juhul kui küsimusi on palvenädala loengu jaoks eraldatud aja kohta liiga palju, siis valige neist need, mis on teie grupi jaoks kõige kasulikumad)

Luther elas Jumala viha ja põrgu kartuses ning tundis, et elu kloostriis võiks tal aidata leida lunastuse.

Arutle, missugust mõju võib avaldada hirm põrgu ees sinu isiklikule suhtele Jumalaga.

Arutlege 1Jh.3:7–9 teksti üle.

„Lapsed, ärgu keegi eksitagu teid! Kes teeb õigust, on õige, nii nagu tema on õige. Kes teeb pattu, on kuradist, sest kurat teeb pattu algusest peale. Selleks ongi Jumala Poeg saanud avalikuks, et ta tühistaks kuradi teod. Ükski, kes on sündinud Jumalast, ei tee pattu, sest Jumala seeme püsib temas ja ta ei saa teha pattu, sest ta on sündinud Jumalast.“

Küsimused sinu jaoks:

Loe 1 Jh 3:6 „Ükski, kes püsib temas, ei tee pattu; ükski, kes teeb pattu, ei ole näinud ega mõistnud teda.“ Mida tähendab see salm sinu jaoks?

Jumala töötlus sinu jaoks:

„...Kui sa oma suuga tunnistad, et Jeesus on Issand, ja oma südames usud, et Jumal on ta üles ärratanud surnuist, siis sind päästetakse“ (Rm.10:9)

Teema:

Ristimine –
uus leping
Jeesusega

Ristimine – uus leping Jeesusega

Lihtsalt keegi või Jumala laps?

Me kõik tahame näidata, et kuulume kuhugi. Kui sul pole midagi, mis hetkel moes on, võid tunda, nagu ei oleks sa keegi. Ja kui sul pole sotsiaalsõrgustikus palju sõpru, võidakse arvata, et oled ajast maha jäänud. Need, kes tahavad kuhugi kuuluda, kannatavad sageli eakaaslaste surve all, meeldib see siis neile või mitte. Sa pead postitama meeldimisi selle kohta, mis teistele on meeldinud, et kõik näeksid, kui lahe inimene sa oled. Me kõik teame et tugev kala ujub vastuvoolu, aga tegelikkuses on seda väga raske teha. Kui sa tahad kuhugi kuuluda, pead sa vooluga kaasas käima. Seetõttu on mõnikord raske jagada avalikult oma usku Jeesusesse. Mõni võib mõelda, et usk on eraasi ja seda ei peaks avalikult jagama. Öelda kellelegi vestluses, et käid laupäeviti kirikus, on mõnikord väga raske. Seetõttu võib olla raske aru saada, kuhu sa kuulud. Ühel pool on rühm, kuhu tahad nii väga kuuluda, ja teisel pool on kirik.

Pildi ajalooline taust ja tõlgendamine

Hiliskeskaegses Euroopas sai inimene ristimise kaudu osaks ühiskonnast. Kes polnud ristitud, sellel polnud ka õigusi. Sellised inimesed – näiteks juudid – pidid elama asulates, mis olid väljaspool linnamüüri. Need olid piirkonnad, kus tehti töid, mis häirisid teisi väga palju – näiteks loomanahkade parkimine, mis haies kohutavalt. Aga kõige hullem oli see, et neil, kes pidid elama väljaspool linna, ei olnud kodanikuõigusi ja nad võisid küsida kaitset linnamüüride vahel ainult erandjuhtudel. Seaduslikuks kodanikuks loeti see, kes oli ristitud kohe pärast sündi ning saanud kristliku nime pühakukalendri järgi.

Arvati, et ristimine pakub erilist kaitset kurja eest. Siiski ei kehtnud see automaatselt igavesti. Inimene, kes pilkas Jumalat või ütles välja mõne ketserliku mõtte, võidi kirikust välja visata või kogudusest lahutada ja ta kaotas oma õiguse olla maetud pühasse maasse kalmistul, otse kiriku kõrval. Seda, kes polnud sinna maetud, võis oodata ainult igavene karistus. Seega valdas kirik väga suurt võimu ja kasutas seda sageli. Näiteks seisis igaüks, kes kritiseeris mõnda ebakristlikku joont paavstide käitumises, silmitsis ohuga, et ta kuulutatakse ketseriks. Seejärel heideti ta välja kiriku osadusest ja igavesest elust. Seepärast olid ristimine ja kuulekus kirikule nii tähtsad.

Ristimist on kujutatud Reformatsioonialtari vasakpoolisel paneelil. Võib-olla oli see ristimine Wittenbergi kirikus, kus Luther oli kuulutanud ja kuhu Reformatsioonialtar oli hiljem paigaldatud. Inimene, kes ristib last, on hästi tuntud. See on Philipp Melanchthon, Lutheri parim sõber ja kaastöötaja. Ta ei olnud ordineeritud preester, vaid lihtsalt piiblikeelte professor Wittenbergi ülikoolis. Asjaolu, et tema on see, kes ristib, näitab, kui oluline oli Martin Lutheri jaoks asjaolu, et kõik inimesed on Jumala silmis võrdsed. Temast vasakul näeme kunstniku ennast, Lukas Cranachit, üht kõige rikkamat ja mõjukamat meest Wittenbergis. Ta hoiab rätikut, et kuivatada vastsündinut. Melanchthonist vasakul näeme teist kirikuliiget, kes hoiab avatud Piiblit. Võib arvata, et see on Luther ise, „Junkur Jörg“. Kõik toimub kirikus sees. See on koht, kus võib leida Jumala Sõna. Ning Jumala sõna on see, mis annab ristimisele

tähenduse. Lõppude lõpuks, kelle meelevaldaga ristib Melanchthon, kes pole isegi pastor? See ei toimu kiriku ametliku õigusega, kes püüab oma võimu kehtestada, vaid ainult Jumala meelevaldaga ja selle ülesande tõttu, milleks Ta on meid kutsunud ning mis on meile antud Pühakirjas.

Kuid see tõstatab mõningaid küsimusi. Me võime lugeda ristimise vajalikkusest Markuse 16:16 „Kes usub ja on ristitud, saab päästetud.“ Seega ütleb Piibel, et ristimiseks on vaja usku. Kas Martin Luther nägi olukorda teisiti?

Kuidas Martin Luther mõistis ristimist

Lutheri unistuseks oli kirik koos vabatahtlike liikmetega, kus kõik olid isiklikult kogenud, mida evangeelium nende elus tähendab. Seega, lisaks regulaarsetele jumalateenistustele koos terve kogudusega ja täiendavatele ladinakeelsetele jutlustele haritud kuulajate jaoks ning õpilaste koolitamiseks, pakkus ta välja „kolmanda teenuse“, mis on kolmas liturgilise jumalateenistuse vorm. Tema idee oli rohkem mõeldud koduse piibligrupi jaoks:

„Need aga, kes soovivad olla tõsised kristlased ja on valmis tunnistama evangeeliumit avalikult, käe ja suuga, peaksid oma nimed kirja panema ning kogunema mõnda majja palvetama, lugema, ristima, et saada sakrament ja teha teisi kristlike töid. Selle korra järgi peaks neid, kelle käitumine kristlasele ei sobi, märkama ning neid tuleks noomida, ümber kasvatada, tagasi lükata või kogudusest välja heita, vastavalt Jeesuse käsule Matteuse evangeeliumi 18. peatükis. Siin peaks ka panema kristlaste peale üldise korralduse jagada almuseid, mida tuleks anda vabatahtlikult ja jagada vaestele, püha Pauluse eeskuju järgi 2. kirjas Korintlastele, 9. peatükis. Siin ei oleks vaja väga palju ilusat laulu. Siin toimuks ristimine ja sakramendi jagamine lühikesel ja lihtsal viisil ning juhatada kõike Sõna ja palve ja armastuse poole. Siin peaks meil olema hea lühike Katekismus usutunnistuse, kümne käsu

ja meieisapalve kohta. Ühesõnaga, kui meil ainult oleks inimesi, kes igatseksid olla tõsised kristlased, kujuneks vorm ja kord peagi ise.”¹

Martin Luther tahtis kirikut, kus igaüks elaks oma usu järgi kogu südamest ja teeniks teisi nii kirikus kui ka ühiskonnas. Kirik, kuhu kuulumine oleks inimeste vaba valik ja millega nad saaksid ühineda usutunnistuse alusel. See oleks olnud väga elav kirik. Aga Lutheri unistus ei läinud täide. Ta ei suutnud luua vabatahtlikest liikmetest koosnevat kirikut. Seega tugines ta riigi abile uue evangeelse kiriku ülesehitamiseks. Muuhulgas tähendas see, et iga vastsündinu oleks ristitud kohe pärast sündi ning seega ka kiriku liige. Kuna aga imik ei saa veel uskuda, oli Luther seisukohal, et ristimisel peaksid ristvanemad lubama aidata lapsel üles kasvada Kristuse usus. Hiljem, nooruses, pärast leeriskäimist, peaks laps tunnistama, et ta on Jumala laps.

Aga kus on valikuvabadus ja kus on isiklik usu valimine?

Sellega seoses jäi protestantlik reformatsioon poolikuks ning sõltus riigivõimust. Varsti olid kristlased, kes uskusid mõnda üksikusse õpetuse osasse teistest erinevalt, suure surve all ja protestandid kiusasid neid isegi taga. Seetõttu ei tohiks me kunagi unustada nende meeste ja naiste reformatsiooni, kes püüdsid arusaama ristimisest ja vabatahtlikust koguduseliikmelisusest oma ellu rakendada ning maksid selle eest oma elu hinnaga. Ka see on osa reformatsioonist, aga see on sageli lihtsalt unustatud.

Näide anabaptistide liikumisest.

Lisaks Wittenbergile Saksimaaal toimus ka teine protestantlik reformatsioon Šveitsis, Zürichis, eesotsas Ulrich Zwingliga. Tema sõprade hulgas oli ka mõni pere, kes ristimise küsimuses ja oma põhiuskumustes tahtsid iga hinna eest järgida Piibli eeskujut ja

¹ Kidd, B. J. (1911). Kontinentaalset reformatsiooni illustreerivad dokumendid (Documents illustrative of the Continental Reformation). Oxford: Clarendon Press, 193–202.

Luther, M. (1854). Saksa jumalateenistuste kord 1526 (Deutsche Messe und Ordnung des Gottesdienstes 1526). Frankfurt a.M. u.a.: Heyder ja Zimmer. Veebilehelt history.hanover.edu/texts/luthserv.html.

ei lubanud seega ettenähtud imikute ristimist läbi viia. Nad läksid lahku pärast avalikku vaidlust üksteisega. Üks grupp, mis kogunes Konrad Grebeli, Felix Manzi ja Jörg Blaurocki ümber, läks põranda alla ning toimetas esmakordselt ristimistalituse usutunnistuse põhjal 21. jaanuaril 1525. See tekitas suure meelepahatormi protestantide linnavolikogus Zürichis ja teistes asutustes. Niinimetatud anabaptistid ei tahtnud mitte ainult usuristimist juurutada, vaid mõistsid ka kirikut kui vendlust vastavalt Piibli eeskujule, mida nad püüdsid tõlgendada nii sõnasõnaliselt kui võimalik. Muuhulgas nõudsid nad usuvabadust, sealhulgas kiriku lahusolu riigist, ning püüdsid ellu viia ideed kõikide valdkondade jagamisest, praktiseerida vägivallatust ja jääda eraldi maailmast ja kõigest kurjast. Vähem kui viie aasta jooksul tabas anabaptistide liikumist raske tagakiusamine nii kohalike kui ka riiklike autoriteetide poolt. Samuti kiusasid neid taga teised protestantlikud kirikud ja roomakatoliku kirik. Speyeri riigipäeval 1529 töötasid printsid (nii protestandid kui ka katoliiklased) karistada surmanuhtlusega kõiki, kes pidasid kinni usuristimisest. Ka Martin Luther nõustus selle surmanuhtlusega, isegi kui anabaptistid soovisid lihtsalt elada Jumala tõeliste lastena, Kuninga lastena.

Kas sa oled juba Kuninga laps?

„Ristimisega tunnistame oma usku Jeesus Kristuse surma ja ülestõusmisse ning kinnitame oma surma patule ja eesmärgi käia uues elus. Seega tunnustame Kristust kui Issandat ja Päästjat, saame Tema rahvaks ning meid võetakse vastu Tema koguduse liikmeteks. Ristimine on sümbol meie ühendusest Kristusega, pattude andekssaamisest ja Püha Vaimu vastuvõtmisest. See toimub vette kastmise teel, käib kaasas usu kinnitusega Jeesusesse ning on tõend patukahetsusest. See järgib pühades kirjades olevaid juhiseid ja võtab vastu nende õpetuse. (Mt 28:19, 20; Ap 02:38; 16:30–33; 22:16; Rm 6:1–6; Gl 3:27; Kl 2:12, 13.)”²

² Seitsmenda päeva adventistid usuvad: Piibellik seletus põhiõpetustest (*A Biblical exposition of fundamental doctrines*). (2005). Silver Spring, MD: teenimistöö ühing, Seitsmenda Päeva Adventistide Peakonverents, 211.

„Jeesus vastas ja ütles talle: „Tõesti, tõesti Ma ütlen sulle, kes ei sünni ülalt, ei või näha Jumala riiki.”“ (Jh 3:3, NKJV).

Ristimine on välispidine märk sellest, et keegi Jeesuse oma päästjana vastu võtnud, kuulutab oma uut usku Kristuses, usaldab Tema andestust ja saab ristitud. Ükskõik, mida sa oled oma elus teinud ja kõik, mis sind Jumalast eemale tõmbas, on nüüd minevik. Piibel viitab ristimisele kui hetkele, mil samastume surmaga ja Jeesuse ülestõusmisega. Sa sured tegelikult oma endisele elule patuse inimesena ja sind äratatakse uuele elule Püha Vaimu väe abil. Nüüd alustad sa uutmoodi elu, Kuningriigi elu, Püha Vaimu kaudu, kes tuleb nüüd sinusse elama, sind muutma, varustama sind teenimiseks ja jääma sinusse püsiva nõuandjana. Nüüd tahad sa kogu oma elu Jeesusele kuuluda.

Ristimine on nagu imeline pulm, et kinnitada sidet oma unistuste kaaslasega, kuna pärast oma usutunnistust ristitakse sind Isa, Poja ja Püha Vaimu nimel. Universumi Kuningas kinnitab su oma lapseks ja pärijaks. Seda on raske ette kujutada. Aga kohe, kui sa oled üleni vees (Piibel räägib veehauast), tõuseb uus inimene ja tuleb veest välja: sa oled nüüd Kuninga laps, sinule on toeks universumi Kuningas, sa naudid Tema erilist hoolitsust ja tähelepanu ning Ta ei jäta sind kunagi maha. Kõik Tema lubadused on mõeldud sulle, ilma piiranguteta. Nüüdsest saad teada: Ma ei pea enam kunagi üksi olema. Ma ei pea kunagi mitte midagi kartma. Ma saan toetuda Igavesele Kuningale. See on elu suurim võimalus, seega, miks mitte võtta sellest kinni, otsustada ristimise kasuks ja saada Kuninga lapseks.

Meie Pärand

„Ristimisega tunnistame oma usku Jeesus Kristuse surma ja ülestõusmisse ning kinnitame oma surma patule ja eesmärgi käia uues elus. Seega tunnustame Kristust kui Issandat ja Päästjat, saame Tema rahvaks ning meid võetakse vastu Tema koguduse liikmeteks. Ristimine on sümbol meie ühendusest Kristusega, pattude andekssaamisest ja Püha Vaimu vastuvõtmisest. See toimub vette kastmise teel, käib kaasas usu kinnitusega Jeesusesse ning on tõend patukahetsusest. See järgib pühades

*kirjades olevaid juhiseid ja võtab vastu nende õpetuse. (Mt 28:19, 20; Ap 02:38; 16:30–33; 22:16; Rm 6:1–6; Gl 3:27; Kl 2:12, 13.)"*³

Üleskutse

Oled sa väsinud? Kas sa oled rusutud? Kas tunnend end kadunud olevat? Soovid sa uut elu Jeesuses? Kas soovid lähemalt uurida Jumala päästvast armust? Kas tahad kahetseda? Sa ei pea olema täiuslik, et võtta Jeesus oma ellu vastu. See, mida keegi sinust arvab, ei tähenda midagi. See on sinu päev. Kui soovid teha Jeesuse oma isiklikuks Issandaks ja Päästjaks, siis tõsta oma käsi, ma sooviksin sinu eest palvetada.

Küsimused aruteluks:

(Juhid: Kui küsimusi on teie kasutuses oleva aja jaoks liiga palju, siis valige need küsimused, mis on teie grupi jaoks kõige kasutoovamad.)

Millal saad sa Jumala lapseks, kas ristimisel või hetkel, kui võtad Kristuse oma ellu vastu?

Lugege ja arutlege Johannese 3:3 üle.

Jumala lubadus teile:

Pidagem vankumatult kinni lootuse tunnistusest, sest ustav on, kes seda on tõotanud.

(Heebrealastele 10:23)

Teie eluviis olgu rahaahnuseta; jääge rahule sellega, mis teil on, sest tema on öelnud: „Ma ei hülga sind ega jäta sind maha!”

(Heebrealastele 13:5)

³ Seitsmenda päeva adventistide peakonverents, Seitsmenda Päeva Adventistide 28 põhiuskumust (lühendatud versioon) (Silver Spring, MD: seitsmenda päeva adventistide peakonverents, 2013. Veebilehelt www.adventist.org/en/beliefs.

Teema:

Kristuse tagasitulek toob pääste ja kohtu

Kristuse tagasitulek toob pääste ja kohtu

Ootamine võib olla nii huvitav!

Kas sa mäletad, kuidas oli, kui pidid ootama mitu kuud või isegi mitu aastat kellegi järele, kes oli südames väga armsaks saanud? Sinu mõtted pöörduvad ikka ja jälle armsale inimesele. Sa oled ilmselt kasutanud iga võimalust, et selle inimesega ühendust hoida. Iga kord, kui oli võimalus, saatsid sa sõnumi või mõne pildi. Ja kui see ei olnud liiga kallis, siis ilmselt rääkisid telefoniga nii palju, kui võimalik. See kõik tegi igatsuse ainult veelgi suuremaks, kuid lisaks kasvatas see ka rõõmsat ootust teineteist taas näha. Kindlasti tegid kõik, et olla kokkusaamise hetkeks valmis ja muuta see väga eriliseks. Sa ei hoidnud kuludega kokku ning ostsid ehk kõige kallimad lilled, mida leidsid, ja väikese läbimõeldud kingituse. Muidugi midagi sellist, mille kohta teadsid, et teine tõesti hindab seda. Ja siis, kui sa lennujaamas ootasid, võis igaüks su innuka näoilme järgi öelda, et seal oli palju armastust.

Maali ajalooline taust ja tõlgendamine

Maailm, mis seisis protestantliku reformatsiooni lävel, oli maailm täis hirmu. Elu oli ebakindel ja keskmine eluiga oli ilmselt ainult 40 aastat. Paljud lapsed surid enne täisikka jõudmist. Ikka ja jälle esines katkupuhanguid ning keegi ei osanud selgitada, miks. Peaaegu keegi ei saanud selle ja paljude teiste haiguste eest põgeneda. See oli viljakas pinnas ebausule ja paljud inimesed lõikasid kasu teiste hirmudelt. Lisaks kõigele muule nõudsid ka sõjad arvukalt ohvreid. Ei olnud ühtegi sotsiaalhoolekande süsteemi, mis võinuks inimest hädaolukordades toetada. Traditsiooniline maailmavaade ei pakkunud enam mingit kindlust pärast seda, kui moslemitest ottomanide väed vallutasid 1453. aastal Kristliku Bütsantsi Impeeriumi pealinna Konstantinoopoli. Ja täiesti uus maailm leiti siis, kui 1492. aastal avastati Ameerika. Maailm näis koost lagunevat ja elu oli ebakindel. Kui tunnustatud saksa astronoom ja matemaatik Johannes Stöffler ennustas, et maailm lõpeb 2. veebruaril 1524, tuginedes taevakehade kindlale asendile, uskusi paljud, et seisavad silmitsi oma viimaste tundidega.

Sestsaati, kui mõjukas kirikutegelane Augustinus õpetas, et Jumala kuningriik oli ennast täielikult ilmutanud kiriku näol, muutus piibellik arusaam teisest tulemisest oluliselt. Polnud enam midagi oodata, kuna lõpp toob ainult Jumala kohtupidamise. Ning see oli midagi, mida karta. Nii oli elu iga külg täis hirmu. Ainult selle taustal hakkame mõistma Martin Lutheri mõtisklemist põhimõttelise küsimuse üle, mis algatas reformatsiooni: Kuidas võin ma saada Jumala armu? Miks oli ta nii mures selle üle, kas Jumal võtab ta vastu? See oli hirm, et Jumal lükkab ta viimasel kohtupäeval tagasi. Niisiis on meie küsimus Martin Lutheri arusaamast Jeesuse teise tulemise kohta tihedalt seotud protestantliku reformatsiooni keskse sõnumiga. Reformatsiooni altar kirjeldab samuti viimset kohtupäeva. Seal oli stseen – mõneti tuhm ja hallis toonis –, mis kujutab kaht inimgruppi Jeesuse teisel tulemisel (Matteuse 25:31–46). Vasakul on päästetud. Nad on kaelani vees, aga vaatavad ülestõstetud maole, seega on nad päästetud. Paremal on aga need, kes on kadunud. Nad on ikka rõõmsameelsed ja elavad. Seal toimub palju, aga tegevus

on ilma tähenduse ja eesmärgita. Ning kui tähelepanelikult vaadata, saate peaaegu ette kujutada nende appihüüet. Nad on kadunud. Tundub, et stseen muutis isegi maalikunstniku rahutuks. Sellepärast ei ole seal eredaid ega kontrastseid värve. Ning Lutheri kaasaegsed ei väärtustanud samuti seda stseeni, kuna see puudutas nende endi hirmu. Kuidas saad üldse kindel olla, et oled nende päästetute hulgas?

Kui sa tähelepanelikult vaatad, siis märkad, et reformatsiooni altar on kaetud kirjutiste ja kuupäevadega – rohkem vasakul kui paremal. Umbes 1555. aastast on ülikooli usuteaduskonna üliõpilased muutnud end surematuks kirjutistega pärast viimaseid eksameid. Need, kes olid lõpetanud, võisid end lugeda päästetuteks ja kirjutada oma nime vasakule poolele. Need kes ei saanud läbi, võisid aga leida oma nime kadunate hulgast, kes seisid silmitsi viimse kohtupäevaga. Me võime selle kombe üle naerda, kuid see näitab selgelt kuidas Martin Lutheri kaasaegsed, veel enam järgmised põlvkonnad, ei suutnud reformaatori vabastavat arusaama Jeesuse teisest tulemisest anda edasi oma lastele.

Martin Lutheri rõõmus teise tulemise ootus

Oma elu lõpupoole teatas Luther, et noore mehena oli tal kohutav hirm viimse kohtupäeva ees. See oli see, mida vanemad olid talle õpetanud, ja üldiselt olidki enamiku inimeste tunded niisugused. Sellepärast oli ta hiljem mungana selle üle nii väga mures ja üritas kõvasti elada ilma patustamata, et teda ei lükataks kohtupäeval tagasi ja et ta ei lõpetaks põrgus ega kannataks igavesti puhastustules. Tundub, et tema kogemuse kõrghetk, kus Jumal andis talle uue arusaamise ainuüksi armust õigeksmõistmise kohta, tõi kaasa ka uue arusaama teisest tulemisest. Luther rääkis ikka ja jälle teisest tulemisest, eriti oma jõuluteenistustel, aga tema sõnades ei olnud enam jälge hirmust. Vastupidi, igaüks, kes Lutheri jutlusi loeb, tunneb suurt rõõmu, mis on kasvanud maailma ajaloo suurima päeva ootusest. Seepärast võis Luther palvetada „Tule, kallid viimane päev!“. Kirjeldades viimast päeva sõnaga „Kallis“, ei kõla see enam hirmutavalt. Ma ei pea kartma midagi, mis on saanud mulle armsaks.

Seepärast jutlustas ta ikka ja jälle.

Kuidas jõudis Martin Luther sellele veendumusele?

Kaks tõlgendust mängisid olulist osa. Esiteks oli Lutheril vaidlus Rooma kiriku ja eriti paavstiga. Luther oli mõistatud hukka kui ketser ning poliitilisel tasandil oli kasvamas ka liit, mis moodustati reformatsiooni riikide vastu. 1. juulil 1523 hukati tuleriidal Johann Esch ja Heinrich Voes, kaks augustiini munku Antwerpenist, Belgiast, reformatsiooni õpetuste kuulutamise tõttu. Kogu reformatsioon oli ümbritsetud vaenlastest, kes ei soovinud midagi muud kui kõigi sellega liitunute lõppu. Luther võis seda kõike tõlgendada üksnes kui antikristuse suurt võimu, mis tõuseb vahetult enne Jeesuse tulekut. Lisaks peab arvestama tõsiasja, et ta elas ajal, kui Kesk-Euroopat ja kogu kristlust ohustas juba aastakümneid islamiusuline Ottomani impeerium. 1529. aasta sügisel piiras Suleiman I armee olulist pealinna, Viini. Hirm levis üle kogu Euroopa. Ainult suur ühine armee, mille olid kokku pannud riigid, kes olid muidu väga sageli üksteisega tülis, suutis ohu ära hoida. Võidule aitas kaasa asjaolu, et Ottomani armee tõmbus tagasi tuleva talve tõttu.

Niisugused arengud veensid Lutherit selles, et need on viimased sündmused maailma ajaloos ja Kristus naaseb taas. See andis talle julguse kaitsta reformatsiooni ja oodata rõõmsalt päeva, mil kõik viletsus lakkab. Aga ta ei andnud järele kiusatusele nimetada täpset kuupäeva või sündmust, mis annab märku Kristuse peatsest tulekust. Kuid Lochau linnas, vaid mõne kilomeetri kaugusel Wittenbergist, kus elas Luther, arvutas üks Lutheri kolleeg, Michael Stifel, et maailm lõpeb 19. oktoobril 1533, kell 8 hommikul. See põhjustas paljudes inimestes paanikat ja Stifel pidi kinni võetama. Kuid Luther seisis selle eest, et midagi niisugust ei juhtuks. Luther kirjutas, et Stifeli arvutus oli vaid „väike kiusatus“ (kleines Anfechtlein) ja tema ise ootab Jeesust pigem kaine meelega ega liialda ootusega.

Aga loomulikult oleks temagi tahtnud teada, millal Jeesus lõpuks siiski tuleb. Oma hilisematel aastatel proovis Luther arvutada, millal maailma ajalugu lõpeb. Ta kasutas mõtet varajasest judaismist, et maailma ajalugu tekkis suure loomisinädalaga, mis kestis 7000 aastat. Luther tegi

ulatuslikke ajaloolisi uuringuid, mille avaldas pealkirja all „Sepputatio annorum mundi“ („Maailma kronoloogia kokkuvõte“). Tema uurimuse tulemus: Jeesus Kristus tuleb taas! Eelistatavalt tema eluajal. Seda, kui olulised need faktid tema silmis olid, näitab asjaolu, et ta avaldas oma uurimusest uue trüki enda surmaastal, 1546. Kui Lutherilt küsiti, miks on ta nii palju aega ja vaeva kulutanud Jeesuse Kristuse tagasituleku uurimisele, vastas ta ladinakeelsete sõnadega „per otium“, mis tähendab: „See on mu hobi“!

Kuidas saan teha teise tulemise rõõmsa ootuse oma hobiks

Mulle meeldib reformaatori suhtumine: mu hobi on mõtlemine teisest tulemisest ja rõõmus ootus uuest maast. Sul ei pruugi alati olla aega hobiga tegeleda, kuna töö ja haridus on esikohal. Ja see on hea. Aga kui sul on vahel vaba aega, siis tegeled meelsasti sellega, mis sulle meeldib. Osa inimesi liitub mingi huviringiga. Teised keskenduvad oma hobile või lemmiktegevusele, et saada selles paremaks. On hämmastav, kuidas osa inimesi muutub oma alal väga osavaks.

Nende jaoks on see nagu armumine. Nii tihti, kui aeg ja elu lubab, on nende mõtted erilise inimesega. Äkitselt näevad nad maailma teistsugusena. Mis varem oli raske, on nüüd kerge, sest nüüd on neil motivatsioon, mida enne ei olnud. Elu on nüüd nii teistsugune. See peab olema midagi taolist, nagu Martin Lutheril Jeesuse teise tulemise suhtes. Mida vanemaks ta sai, seda suuremaks kasvas ta rõõmus ootus „kallist viimasest päevast“. Sa ei pea ootama, kuni oled vana – alusta täna, kuna ootamine võib olla nii huvitav!

Meie pärand

„Jeesuse Kristuse teine tulek on meie kiriku ootus, evangeeliumi haripunkt. Päästja tulek on otsene, isiklik, nähtav ja ülemaailme. Kui Ta naaseb, äratatakse üles valitud surnud, kes ülendatakse ja viiakse taevasse koos veel elavate valitutega, kuid ülekohtused surevad. Peaaegu kogu ettekuulutuse täidamine koos praeguse maailma olukorraga viitab sellele, et Kristuse tulek on lähedal.

Selle sündmuse aega ei ole avaldatud ja meid manitsetakse olema kogu aeg valmis. Mt 24; Mk 13; Lk 21; Jh 14:1–3; Ap 1:9–11; 1Kr 15:51–54; 1Ts 4:13–18; 5:1–6; 2Ts 1:7–10; 2:8; 2Tm 3:1–5; Ti 2:13; Hb 9:28; Ilm 1:7; 14:14–20; 19:11–21.”¹

Jeesus tuleb taas. Aeg näitab seda. Inimesed otsivad rahu. Rõõm teise advendi üle on rikkalik. Tahan olla üks neist, kes kohtub Issandaga. Kas sa tahad olla üks neist?

Küsimused aruteluks

(Juhid: Kui küsimusi on teie kasutuses oleva aja jaoks liiga palju, siis valige need küsimused, mis on teie grupi jaoks kõige kasutoovamad.)

- 1.** Üks Lutheri suurimaid hirme oli see, kas me saame kindlad olla, et oleme valitute hulgas, kui Jeesus tagasi tuleb. Kas sa muretsed selle pärast?
- 2.** Lutheri julgus kaitsta reformatsiooni tuli osaliselt usust, et maailm lõpeb peagi ja Kristus naaseb.
- 3.** Kas sa tunnend vajadust kaitsta oma usku?

¹ Seitsmenda päeva adventistide peakonverents, Seitsmenda Päeva Adventistide 28 põhiuskumust (lühendatud versioon) (Silver Spring, MD: seitsmenda päeva adventistide peakonverents, 2013). Veebilehelt www.adventist.org/en/beliefs.

Põhikirjanik:

Dr Johannes Hartlapp, sündis 1957. aastal Halberstadtis, Saksamaal ja kasvas üles endisel Ida-Saksamaal. Ta õppis tislari ja mööblitegija ametit ning sai oma jutlustajadiplomi

Friedensau adventseminarist. 1980–1995 on ta olnud pastor Lääne-Saksi konverentsil ja 1986–1990 noorteosakonnas Chemnitzis. 1993. aastal sai ta magistrikraadi teoloogias Newboldi kolledžis. Alates 1995. aastast on ta olnud kirikuajaloo professor Friedensau adventülikoolis. 2007. aastal sai ta doktorikraadi teologia alal Martin-Lutheri-Ülikoolis Halles/Wittenberg. 2000–2003 ja uuesti 2011–2015 oli ta teoloogiadekaan Friedensau adventülikoolis. Tal on oma naise Dorotheega neli last.

Kaaskirjanik:

Pako Mokgwane on peakonverentsi noorteteenistuse osakonna direktori abi, suunaga vanemate noorte teenimistööle.

Kaaskirjanik:

Gilbert Cangy teenis kirjutamise ajal kui peakonverentsi noorteteenistuse osakonna direktor.

Tõlkija:

(saksa-inglise) **Brent Blum** veetis esimese poole oma elust Mountain Views, Californias. Ta õppis medõeks Hamburgis, Saksamaal ja töötas seal mitu aastat, enne kui hakkas õppima teoloogiat Friedensau adventülikoolis. Sel ajal õppis ta Johannes Hartlappi, loengute põhikirjaniku käe all ja viis ennast tema õpetustega väga hästi kurssi. Enne kui temast sai täiskohaga vabakutseline tõlk, oli ta pastor Alamsaksi konverentsil, Põhja-Saksamaal.

Kaaskirjanik:

Maria Manderson, kõikide ametite meister, on toimetaja assistent peakonverentsi noorteteenistuse osakonnas.

